

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

KATEDRA SPOLEČENSKÝCH VĚD

Romana Staňková

III. ročník – prezenční studium

Obor: Společenské vědy – přírodopis

**Historie středního školství ve Strážnici
se zaměřením na dějiny místního gymnázia**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: PhDr. Pavel Kopeček

Olomouc

2011

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala zcela samostatně a že jsem použila jen uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci dne 7. 4. 2011

.....

Romana Staňková

Poděkování

Děkuji PhDr. Pavlu Kopečkovi za odborné vedení bakalářské práce. Děkuji Mgr. Ludmile Mrkvové za poskytování rad a materiálových podkladů k práci, učitelům ZŠ M. Kudeříkové ve Strážnici, především Mgr. Jiřímu Machálkovi a Mgr. Petře Horké za vstřícný přístup, podněty a rady, které mi udělovaly při zpracování mé bakalářské práce.

OBSAH

Úvod	5
1 Historie města Strážnice	6
2 Počátky strážnického školství	13
3 Vyšší bratrská škola a strážnické gymnázium	14
3. 1 Vyšší bratrská škola 1577–1628	15
3. 2 Piaristické gymnázium 1634 – 1874	17
3. 3 Státní nižší německé gymnázium 1874 - 1884	20
3. 4 Založení českého gymnázia	21
3. 5 Gymnázium v první polovině 20. století	23
3. 6 Gymnázium v druhé polovině 20. století	26
3. 7 Gymnázium a jeho současnost	30
3. 8 Osobnosti strážnického gymnázia	31
4 Historie odborného školství ve Strážnici	34
4. 1 Střední odborná škola Strážnice	35
4. 2 Střední odborná škola oděvní a Střední odborné učiliště	39
4. 3 Střední odborné učiliště zemědělské	40
4. 4 Střední škola hotelová, služeb a Veřejnosprávní akademie, s.r.o.	41
5. Metodické využití práce ve výuce	43
Závěr	46
Seznam použité literatury a pramenů	48

Přílohy

Anotace

Úvod

Tématem mé bakalářské práce je historie středního školství ve Strážnici se zaměřením na dějiny místního gymnázia. Při výběru tématu bakalářské práce sehrály největší roli mé pevné vazby na Strážnici. Právě v tomto městě od svého narození žiji, zde jsem navštěvovala základní a střední školu. Se Strážnicí se cítím být spjata i současnosti, zajímám se o minulost i dnešní činnost zdejších vzdělávacích a kulturních institucí. Město Strážnice má velmi bohatou školskou tradici, jejíž počátky lze nalézt ve druhé polovině 13. století, kdy při zdejším kostele sv. Martina začala vyvíjet činnost farní škola. Tradice středního školství ve Strážnici se odvíjí od 16. století a je spojena s působením bratrské školy zřízené při místním sboru Jednoty bratrské.

Cílem bakalářské práce je popsat historický vývoj středního školství ve Strážnici. Zabývám se historií jednotlivých středních škol, které zde poskytovaly vzdělání od období raného novověku, jejich vznikem, vývojem, proměnou i činností v současnosti. Práci jsem rozdělila do pěti částí, které jsou dále členěny do menších kapitol. Práce začíná stručným seznámením s minulostí města Strážnice. Druhá kapitola se zabývá úplnými počátky strážnického školství. Třetí část práce je věnována historii Vyšší bratrské školy a strážnického gymnázia. Jelikož tyto školy ve městě působily nejdelší časový úsek a jejich činnost byla ze všech středních škol nejvýznamnější, je tato kapitola nejrozsáhlejší. Čtvrtá část práce je zaměřena na historický vývoj odborného školství ve Strážnici. V ní se zabývám historií konkrétních odborných škol - Střední odborné školy Strážnice, Střední odborné školy oděvní a Středního odborného učiliště, Středního odborného učiliště zemědělského a Střední školy hotelové, služeb a Veřejnosprávní akademie, s.r.o. Poslední kapitola se věnuje metodickému využití této práce ve výuce studentů Purkyňova gymnázia ve Strážnici. Jednotlivé kapitoly jsou doplněny obrazovými přílohami.

Materiály ke zmapování historie středního školství ve Strážnici jsem získávala z několika zdrojů. Pro zpracování kapitoly o historii strážnického gymnázia jsem použila prameny z archivního fondu Purkyňova gymnázia Strážnice, zejména výroční zprávy školy, školní kroniku, vysvědčení a maturitní tabla. Základní informace jsem čerpala z knihy L. Mrkvové Vyšší bratrské školství a strážnické gymnázium. Několik cenných materiálů pro charakteristiku strážnických středních

škol ve 20. století jsem získala z Městského muzea ve Strážnici. Nemalé potíže jsem musela překonat při zpracování historie odborného školství ve Strážnici. Jelikož se jedná o poměrně mladé vzdělávací instituce, z nichž většina nemá vlastní školní kroniku, neměla jsem k dispozici dostatečné množství pramenů ani literatury k podrobnějšímu zpracování historie odborných škol. Informace k jednotlivým odborným školám jsem proto čerpala převážně ze sborníků a pamětních almanachů odborných škol. Použila jsem také informace z internetových zdrojů.

1 Historie města Strážnice

Město Strážnice leží v Jihomoravském kraji na levém břehu říčky Veličky. Patří do mikroregionu Strážnicko, což je svazek deseti obcí ležících v krajině mezi meandrující řekou Moravou a pohořím Bílých Karpat. Strážnicko se vyznačuje bohatou tradicí lidových písní a zvyků, je regionem kvalitních vín. V zahraničí je město Strážnice známé především jako dějiště každoročně pořádaných mezinárodních folklórních festivalů. Ve městě se nachází Muzeum vesnice jihovýchodní Moravy, neboli strážnický skanzen, který obsahuje ukázky lidové architektury z celé oblasti Slovácka. Řada zajímavých památek se nachází v městské památkové zóně v centru města.¹

Nejstarší písemná zmínka o Strážnici pochází z roku 1302, avšak archeologické materiály vypovídají o daleko dřívějším osídlení. Za vlády Přemysla Otakara II. došlo k trvalému připojení Strážnicka k Moravě. Na ochranu zemských hranic bylo vybudováno několik hradů, mezi nimiž byl i hrad ve Strážnici z roku 1260. Jméno města je odvozeno od strážní funkce, kterou měl hrad položený v těsné blízkosti moravsko-uherské hranice vykonávat.² Prvním písemně doloženým majitelem Strážnice se stal Beneš II. z Kravař. Strážnice byla tedy poddanským městečkem a patřila pánům z Kravař. Tento panský rod patřil k nejvýznamnějším rodům v českých zemích. Po smrti Beneše II. se stal majitelem Strážnice jeho syn Petr z Kravař a ze Strážnice. Vládl v letech 1389-1434 a poblíž Strážnice založil vesnici Petrov. Strážnice se postupně vyvinula v město. Při městě byla malá židovská obec s židovským hřbitovem. Tato obec tehdy patřila k nejstarším na Moravě. Obyvatelé Strážnice získávali od svých pánů různé výsady. Například právo opevnit si město, tzv. odúmrt', což byla výsada, podle které připadl statek po smrti jeho majitele jeho nejbližším příbuzným. V roce 1417 získala Strážnice horenské právo, které upravovalo vinařské záležitosti. Vinařství tedy ve Strážnici vzkvétalo od samých počátků města a bylo zdrojem velkých příjmů.³

¹ *Mikroregion Strážnicko* [online]. 2007/2008 [cit. 2011-04-06]. Dostupné z WWW: <<http://www.straznicko.cz/>>.

² VRATISLAVSKÝ, I. *Městské muzeum Strážnice* [online]. c 2008 [cit. 2011-03-23]. Stručná historie Strážnice. Dostupné z WWW: <<http://www.muzeum-straznice.webnode.cz/strucna-historie-straznice/>>.

³ SKÁCEL, J. *Čtení o Strážnici*. Strážnice 1999, str. 13-15.

Husitské revoluční hnutí se rozšířilo i do města Strážnice, které se stalo střediskem husitství na Moravě. V roce 1421 byla Strážnice zničena Zikmundových vojskem. Město shořelo do základů, lidé byli zabíjeni. Po husitských válkách bylo strážnické panství zpustošené a obyvatelstva tu bylo málo. Majitelem Strážnice se stal Jiří z Kravař, poslední mužský potomek svého rodu. Blíže svému hradu vyměřil nové náměstí jako základ nového města. Tím vznikly dvě osady, Staré Město a Nové Město. Byl vybudován gotický kostel sv. Martina původně určený pro vyznání podobojí. Kolem kostela byl hřbitov obehnaný zdí, která byla připojena ke strážní věži. Na straně k náměstí byla postavena škola a došlo k dokončení přestavby hradu.⁴ Město se zase pomalu rozvíjelo díky výnosnému zemědělství a rozvoji řemeslné výroby a obchodu. Řemeslníci se sdružovali v tzv. bratrstva a nejstarším bratrstvem ve Strážnici byli soukeníci. V roce 1458 došlo na strážnickém hradu k setkání Jiřího z Poděbrad s uherskými stavby, kterým byl vydán zajatý Matyáš Korvín. V druhé polovině 15. století bylo město vypáleno a panství zpustošeno uherskými vpády na Moravu.

Na počátku 16. století zakoupili město Žerotínové. Za jejich vlády prožívala Strážnice dobu svého největšího rozmachu.⁵ Panství zakoupil Jan ze Žerotína za 15 000 uherských zlatých. V osmdesátých letech 15. století byla Strážnice již organizovaným městem. V čele samosprávy stál purkmistr s konšely – dvanáctičlenná městská rada – a fojt čili rychtář. Městský písař vedl gruntovní knihy „rejstra purkrechtní“, do kterých zapisoval změny v držbě gruntů, tj. domů a k nim patřících dalších pozemků. Šerhovna – městské vězení – byla na radnici na náměstí (dnešní dům č. 494) a pán věznil provinilce v zámecké věži. Řemeslníci se sdružovali do cechů. Ve Strážnici to byl např. cech soukenický, krejčovský, tkalcovský a ševcovský. Mistr mohl mít pouze jednoho učně a dva tovaryše. Cechy si volily své představené – cechmistry a ti svolávali cechovní schůze, které byly povinné. Povinností cechů bylo platit určitou peněžní částku a poskytovat řemeslné práce pro panskou rodinu. Do roku 1532 vymřeli bratři Žerotínové a od tohoto roku

⁴ SKÁCEL, J., c. d., str. 15-17.

⁵ VRATISLAVSKÝ, I. *Městské muzeum Strážnice* [online]. c 2008 [cit. 2011-03-23]. Stručná historie Strážnice. Dostupné z WWW: <<http://www.muzeum-straznice.webnode.cz/strucna-historie-straznice/>>.

do roku 1557 vládl na strážnickém panství Janův syn Jan III.⁶ Za Jana III. ze Žerotína bylo město obklopeno valem s dřevěnou palisádou a vestavěnými malými baštami. Hlavní přístupové cesty byly chráněny mohutnými branami s polokruhovými baštami. Brány dostaly název Veselská a Skalická - ta byla na opačném konci města a jejich pojmenování trvá dodnes. Všechny vchody do města i k zámku byly opevněny, v noci uzavřeny a hlídány.⁷ Nové opevnění spojilo dohromady všechny tři části města – Staré Město, Nové Město i Předměstí. Janův syn Bernard Hanno zde vládl v letech 1557-1568 a po jeho smrti mělo panství připadnout nezletilému Janu Jetřichovi z kolínské větve žerotínského rodu. V době jeho nezletilosti panství spravoval Jan z Žerotína a na Břeclavi. Jan Jetřich se ujal správy v letech 1578-1599. Byl dlouhá léta nemocen a svým měšťanům povoloval různé výhody.⁸

Povstání v Uhrách v roce 1605 a vpád Štěpána Bočkaje na Moravu mělo pro Strážnici neblahé důsledky. V květnu roku 1605 bylo město vypáleno a mnoho lidí pobito, či odvezeno do zajetí. Dále pak události třicetileté války znamenaly ničení a pustošení celého Strážnicka. Pro náboženský útisk se muselo velké množství obyvatel vystěhovat. Také poslední nekatolický majitel panství odešel do uherské Skalice.⁹ Poničené panství převzal roku 1609 mladý Jan Fridrich z Žerotína. Nejstarší městskou pečeť známe teprve z roku 1607, kdy byla ryta znovu a pravděpodobně odlišně od předchozí. Tato pečeť je zachována v městském archívu a má kolem nápis: SIGILLUM SENATUS POPULIQUE CIVITATIS STRAZNIC tj. pečeť rady a obce města Strážnice. Městskou pečeť hlídal purkmistr, který též sestavoval s radním písařem celoroční účty. Rychtář měl na starosti veřejnou bezpečnost. Horný byl volený městskou radou a staral se o vinohrady. Město mělo „ius gladii“- hrdelní právo, kterému propadly vraždy, zhářství, loupeže apod. V podzemí radnice byla mučírna. Kat popravoval docela často, ženy stínal za Veselskou bránou na místě, které se nazývalo „Stínadla“, muže věšel na šibenici, která stávala na Golgatě. Mírnějším trestem bylo vystavení provinilce na pranýři. Jan

⁶ SKÁCEL, J., c. d., str. 22-25.

⁷ SKÁCEL, J., c. d., str. 26-29.

⁸ SKÁCEL, J., c. d., str. 30-31.

⁹ VRATISLAVSKÝ, I. *Městské muzeum Strážnice* [online]. c 2008 [cit. 2011-03-23]. Stručná historie Strážnice. Dostupné z WWW: <<http://www.muzeum-straznice.webnode.cz/strucna-historie-straznice/>>.

Fridrich zemřel roku 1617 ve věku necelých 29 let (Žerotínové bývali často nemocní a umírali v mladém věku).¹⁰

V roce 1628 získal město a panství jeden z vítězných velitelů Bitvy na Bílé Hoře císařský plukovník František z Magni, jehož rod pocházel z Itálie. Magni byl silný katlík a v roce 1633 povolal do Strážnice piaristy, kteří měli obrátit obyvatelstvo na katolickou víru, především pomocí vzdělávání. Toto období bylo pro Strážnici nelehké, město se vzpamatovalo z útrap třicetileté války, krajinou se potulovali skupiny propuštěných vojáků, kteří loupili a vraždili obyvatelstvo. V roce 1680 se z Uher do města rozšířila morová epidemie. Tyto události způsobily všeobecný úpadek a město začalo ztrácet na svém dřívějším významu.

V první polovině 18. století město zasáhla další série požárů. Shořel i původně gotický kostel sv. Martina a radnice s archivem. V průběhu 18. století získalo město novou barokní podobu, z této doby se zachovala celá řada architektonických památek. Došlo k obnově radnice, Kaple sv. Rocha, která byla postavena po ukončení morové epidemie, kostela sv. Martina, panského dvora i mnoha měšťanských domů. V polovině 18. století vybudovali strážničtí piaristé barokní chrám P. Marie, později byla přistavěna klášterní kolej s gymnáziem. Docházelo k postupné obnově města, z řemeslné výroby zaujímalo přední místo soukenictví a bednářství, v obživě obyvatelstva nadále převládalo zemědělství s tradičním vinohradnictvím. Za vlády Marie Terezie došlo ke zřízení nových orgánů státní správy – magistrátů, které znamenaly rozšíření pravomocí obce na úkor vrchnosti. Tereziánské reformy přinášely na jedné straně zlepšení politických, hospodářských a náboženských poměrů, na straně druhé však docházelo ke značnému germanizačnímu tlaku.¹¹

V první polovině 19. století se výrazně měnil vzhled města. Opevnění se už neudržovalo, brány zůstaly otevřené, valy se rozjížděly a příkopy zasypávaly, vnikaly nové ulice. V roce 1834 mělo město 400 měšťanských domů a 62 chalup se 4086 katolíky. Lidé mluvili moravsky a německy, dialekt byl slovenský. Poslední strážnický feudální pán František Antonín Magnis vládl do roku 1848. Za jeho

¹⁰ SKÁCEL, J., c. d., str. 38-44.

¹¹ VRATISLAVSKÝ, I. *Městské muzeum Strážnice* [online]. c 2008 [cit. 2011-03-23]. Stručná historie Strážnice. Dostupné z WWW: <<http://www.muzeum-straznice.webnode.cz/strucna-historie-straznice/>>.

správy byl upraven zámecký park se zahradou. V roce 1824 byl před zámekem vybudován řetězový most přes Moravu - první v celé Evropě.¹² Strážnice od roku 1868 podléhala c. k. okresnímu hejtmánství v Hodoníně. Ve městě byla zřízena četnická stanice, okresní soud, dále přibyl berní úřad. I obecní samospráva se změnila. Měšťané a sousedé, kteří platili přímě daně, měli právo zvolit si na 3 roky 20 zástupců, z nichž byl vybrán představený obce a 4 radní. Strážnice společně s dalšími městy volila jednoho poslance do zemského sněmu.¹³ Druhou polovinu 19. století provázelo oživení národního hnutí. Vznikaly české spolky (Čtenářsko pěvecká beseda), koncem 19. století byla založena Sokolská jednota. V roce 1886 byla otevřena česká měšťanská škola a v roce 1897 došlo ke zřízení českého gymnázia. Pro lepší spojení s okolím byly vybudovány nové silnice a v roce 1887 byla dokončena stavba železnice. Městské brány na hlavní silnici stále více komplikovaly rostoucí dopravu, takže byly v roce 1876 zbořeny a z obou bran zůstaly jen boční bašty.

Strážnice, původně zcela zemědělské město, se na počátku 20. století dočkala postupné industrializace. Ve městě byla zřízena první pila, malá elektrárna a cementárna, od roku 1904 byla v provozu tiskárna. Elektřina byla dodávána do domácností od roku 1913. Vybudována byla nová radnice a budova hostince Černý Orel. Přestože první i druhá světová válka přinesly útrapy všeho druhu, ve městě se nadále budovalo. Ve 20. a 30. letech bylo vedle rodinných domů postaveno i několik činžovních domů, byla zavedena kanalizace a vydlážděny některé ulice, došlo také k regulaci Moravy a Veličky. Silniční spojení do Bzence bylo dokončeno v roce 1922 a přes Moravu byl v roce 1938 postaven most. Nadále se rozvíjela spolková a kulturní činnost, od roku 1920 působí ve městě knihovna a v roce 1936 bylo založeno Městské muzeum.¹⁴ Na začátku července roku 1946 se ve Strážnici poprvé konaly slavnosti lidového zpěvu, hudby a tance (od svých počátků nazývané Strážnické slavnosti), za jejichž vznik vděčíme studentům místního gymnázia.¹⁵ Ze

¹² SKÁCEL, J., c. d., str. 79-85.

¹³ SKÁCEL, J., c. d., str. 89.

¹⁴ VRATISLAVSKÝ, I. *Městské muzeum Strážnice* [online]. c 2008 [cit. 2011-03-23]. Stručná historie Strážnice. Dostupné z WWW: <<http://www.muzeum-straznice.webnode.cz/strucna-historie-straznice/>>.

¹⁵ SKÁCEL, J., c. d., str. 221-222.

Strážnických slavností se postupně zformoval Mezinárodní folklorní festival Strážnice.

Strážnice, přes veškerý moderní vývoj, bránila tradiční hodnoty a hlásila se ke kulturnímu odkazu svých předků a tím si město uchovalo svůj konzervativní charakter až do současné doby. Strážnice bude stále spojována s lidovou kulturou a právě tato spojitost vynesla Strážnici do povědomí široké veřejnosti.¹⁶

¹⁶ MRKVOVÁ, L. *Vyšší bratrské školství a strážnické gymnázium*. Strážnice 2007, str. 8.

2 Počátky strážnického školství

Kdy přesně začaly ve Strážnici působit školské instituce není známo. Lze se však domnívat, že škola v obci existovala již v době povýšení Strážnice na město. O rozvoj školství, nejen ve Strážnici, ale v celé zemi se zasloužila především církev. Ve školách při farních kostelech, v kolegiálních a katedrálních školách a v kláštorech církev vzdělávala a vychovávala mladé adepty pro duchovní dráhu. Ve 13. století řada měst a obcí získala podstatná privilegia a autonomii a některé školy parochiální (čili farní) přecházeli pod městskou samosprávu. Tyto nové městské školy nebyly orientované proti církvi a zpravidla se obce o správu škol s církví dělily. Město nejčastěji neslo náklady spojené s materiální stránkou činnosti školy a církev pak zajišťovala duchovní správu a vlastní obsah instituce.

Farní strážnická škola působila při kostele sv. Martina a patronát nad ní nesli jak páni z Kravař, tak i jejich nástupci páni z Žerotína. Páni z Kravař i Žerotínové podporovali protestantský – tedy nekatolický charakter školství na svém panství. Některé údaje uvádí, že ve městě až do roku 1420 nepůsobil žádný katolický učitel. Před rozšířením evangelictví (luteránství) byla strážnická farní škola utrakvistická – kališnická. Někdy na počátku šedesátých let 16. století se škola stala školou evangelickou – luteránskou. Zřejmě nejstarší listina vztahující se k farní evangelické škole ve Strážnici pochází z roku 1597. Tehdy majitel panství Jan Jetřich z Žerotína vydal listinu, ve které potvrdil a rozmnožil výsady strážnické fary a strážnickým měšťanům odevzdal patronátní právo nad kostelem a školou, v níž potvrdil dominanci evangelické konfese. Dále zde vyslovil zásadu jakési reciprocitě evangelické farní školy se školou Jednoty bratrské, která zde působila od roku 1577.¹⁷

¹⁷ PAJER, J. a kol. *Strážnice. Kapitoly z dějin města*. Strážnice 2002, str. 261-262.

3 Vyšší bratrská škola a strážnické gymnázium

Vyšší školství je ve Strážnici doloženo od 16. století v souvislosti s činností Jednoty bratrské. Na vyšší bratrskou školu později navázalo gymnázium, které v průběhu historie procházelo řadou změn.

Chronologie vyšší bratrské školy a gymnaziálního ústavu ve Strážnici

- **1577-1628** Vyšší bratrská škola
- **1634-1874** Piaristické gymnázium
- **1874-1884** Státní nižší německé gymnázium
- **1897- dosud** Státní české gymnázium

Názvy státního českého gymnázia:

C. k. státní gymnázium ve Strážnici	1897-1918
Státní gymnázium ve Strážnici	1918-1921
Státní reálné gymnázium ve Strážnici	1921-1931
Státní československé reálné gymnázium ve Strážnici	1931-1938
Státní reálné gymnázium ve Strážnici	1938-1945
Purkyňovo státní reálné gymnázium ve Strážnici	1945-1953
Jedenáctiletá střední škola ve Strážnici	1953-1956
Jedenáctiletá střední škola M. Kudeřikové ve Strážnici	1956-1961
Střední všeobecně vzdělávací škola M. K. ve Strážnici	1961-1969
Gymnázium M. Kudeřikové ve Strážnici	1969-1990
Purkyňovo gymnázium Strážnice	1990- dosud ¹⁸

¹⁸ MRKVOVÁ, L. *Vyšší bratrské školství a strážnické gymnázium*. Strážnice 2007, str. 8 – 13.

3. 1 Vyšší bratrská škola 1577–1628

Ve Strážnici vedle školy parochiální (městské) existovala též škola Jednoty bratrské. **Základy této školské instituce byly dány roku 1577.** Tehdy Jan mladší z Žerotína, spravující panství za nezletilého Jana Jetřicha z Žerotína, potvrdil strážnickému bratrskému sboru obdarování, které již v roce 1530 učinil jeho děd Jan starší (II.) z Žerotína.¹⁹

Po tomto obdarování začaly rozsáhlé přestavby bratrských budov. Do roku 1578 byla postavena nová budova – bratrský sbor, na místě, kde dnes stojí klášterní kostel piaristický. Ke sboru přiléhala budova, ve které byly místnosti pro kněze. V roce 1579 vytvořili bratři ze starého sboru školní budovu. Žáci se zde měli vzdělávat nejen ve čtení a psaní, ale také se učit cizím jazykům, zejména německému a latinskému.²⁰ Bratrská škola měla dvě oddělení – nižší a vyšší, šest učeben, zdí byla spojena s modlitebnou a stála na straně obrácené k řece Moravě.²¹ Na stavbu školské budovy máme památku, která je zazděná v zahradě piaristického kláštera (dnes sociálního ústavu). Jedná se o kamennou desku s letopočtem 1579, která byla původně vsazena do venkovní zdi u dolní brány, kudy vcházeli kněží. Budovy školy, sboru a kněžských místností vytvářely uzavřenou kvadraturu. Na straně k rynku k ní přiléhal špitál a bratrský dům, jehož stáří se datuje rokem 1585. Dům měl významnou funkci pro bratrský život. Bydlel zde správce sboru s pomocníky, jáhnové a učedníci pod dozorem starších. Byla zde „obecní“ světnice, ve které se konaly různé schůze. Dále nechyběly pokoje pro hosty, komory, kuchyně a hospodářské místnosti.²²

Bratrská škola měla vliv na rozvoj vzdělanosti nejen ve Strážnici, ale i v okolních panstvích. V letech 1604-1605 ve škole studoval Jan Amos Komenský, který zde žil u své tety Zuzany Komněnské. Ta bydlela na Suchém řádku v domě č. 93, dnes dům č. 133 ve Skalické ulici. Jeho spolužákem byl Mikuláš Drabík, se kterým se Komenský přátelil po celý život.

¹⁹ PAJER, J. a kol., c. d., str. 262.

²⁰ SKÁCEL, J., c. d., str. 31.

²¹ MRKVOVÁ L., c. d., str. 14.

²² SKÁCEL, J., c. d., str. 31.

„ Drabík mi byl znám od chlapectví, neboť byl ve škole svého rodiště ve Strážnici, kde mi od smrti mých rodičů bylo žiti u tety půl druhu roku léta 1604 a 1605, mým spolužákem, ačkoliv byl skoro o pět let starší. Otec jeho byl, jak se dobře pamatuji, v onom městě váženým měšťanem v hodnosti konšela.“

*J. A. Komenský: Lux e tenebris, 1665*²³

Komenský svá studia nedokončil, protože mezi 4. – 9. květnem 1605 byla Strážnice vypálena. Shořel i dům, v němž Komenský bydlel. Značné škody utrpělo celé město, školní budovy byly poničeny, někteří učitelé uprchli a na čas bylo vyučování přerušeno.

V roce 1665 Komenský vydal dílo *Lux e tenebris* (Světlo z temnot), kde třetí část knihy obsahovala 617 Drabíkových prococtví. Ještě 2. listopadu 1670 posílá Komenský Drabíkovi peněžitou podporu pro jednoty v Uhrách a 15. listopadu umírá. Brzy následovala i Drabíkova smrt.²⁴ V Prešpurku (Bratislavě) roku 1671 byl Drabík za svá prococtví o zkáze Habsburků odsouzen pro velezradu k trestu smrti. Byla mu uťata hlava a pravá ruka, poté vyříznut jazyk, který byl přibit na sloup. Drabíkovo tělo s jeho knihami bylo spáleno a popel vhozen do Dunaje.²⁵

Doba pobělohorská a události třicetileté války se promítly i do strážnického školství. Za válečných událostí spravoval panství Jan Jetřich II. ze Žerotína, který byl v roce 1623 potrestán částečnou konfiskací svého majetku za účast na stavovském odporu. Když pak později odmítl konvertovat ke katolictví, jak nařizovat císařský reskript z 9. března 1628, byl nucen odejít v září onoho roku do exilu. Odešel do Skalice, kde v říjnu 1628 zemřel. Strážnici museli opustit všichni ti, kteří odmítli přestoupit na katolickou víru – mnozí měšťané, úředníci, místní drobná šlechta i učitelé zdejších škol.²⁶

Dne 21. listopadu 1628 zakoupil válkou zničené strážnické panství za 200 000 zlatých František svobodný pán de Magno. Byl to plukovník císařského vojska, který v bitvě na Bílé hoře přispěl k porážce českých stavů a stal se kvůli tomu

²³ MRKVOVÁ L., c. d., str. 15

²⁴ SKÁCEL, J., c. d., str. 40-50.

²⁵ MRKVOVÁ L., c. d., str. 15.

²⁶ PAJER, J. a kol., c. d., str. 264.

oblíbencem Ferdinanda II.²⁷

Jednota bratrská, působící ve Strážnici v 16. století, zde vytvořila svým vyšším školstvím základy, na které později navázalo piaristické gymnázium.²⁸

3. 2 Piaristické gymnázium 1634 – 1874

Nový majitel panství František z Magni pocházel z katolického rodu a tak jeho cílem bylo obrátit strážnické obyvatelstvo na katolickou víru. Nechtěl použít násilné metody rekatolizace, které by mohly způsobit odchod poddaných do Uher (jeho panství se nacházelo blízko uherské hranice). Rozhodl se zvolit mírnější rekatolizační metody, proto povolal do Strážnice piaristický řád.²⁹ Piaristé, „synové“ sv. Josefa Kalasanského se kromě modliteb věnovali vzdělání a výchově mládeže. Smyslem práce piaristického učitele měla být výchova žáka v ušlechtilého, poctivého a řádného člověka, který si měl během výuky osvojit také mravní zásady.³⁰ Členové řádu se mimo jiné zavazovali, že budou bezplatně vzdělávat chudou mládež a sirotky a na rozdíl od jiných řádů přijímali do škol děti evangelického i židovského vyznání. Dne 6. února 1633 přišli první členové řádu do Strážnice. Hrabě František z Magni jim dal k dispozici všechny bratrské budovy a pozemky. Rozsáhlé opravy budov umožnily **4. listopadu 1634 otevřít piaristické gymnázium.**

Začátky gymnázia nebyly jednoduché. Pro poničené panství a válečné střety musela škola na nějaký čas přerušit svoji činnost. Teprve v roce 1646 bylo vyučování obnoveno.

Strážnickou piaristickou kolej tvořil kostel Panny Marie, piaristický klášter a škola. Vše koleje stál tzv. ministr, později rektor. Dohled nad piaristickými školami vykonával pověřený kněz, označovaný jako prefekt.³¹ V historii piaristického gymnázia stálo v čele koleje na 60 rektorů, prvním z nich se stal P. Jan Constantini z Itálie. Na koleji bydleli kněží a řádoví bratři. Ti vykonávali různé úkoly – kázání, prováděli zpovědi, vyučovali náboženství, spravovali klášterní knihovnu a archiv.

²⁷ SKÁCEL, J., c. d., str. 51.

²⁸ MRKVOVÁ L., c. d., str. 14.

²⁹ tamtéž, str. 16-18.

³⁰ PAJER, J. a kol., c. d., str. 271.

³¹ MRKVOVÁ L., c. d., str. 18-20.

Jen kněz mohl vykonávat funkci prefekta školy nebo rektora koleje.³²

Piaristé měli školu nižší (schola inferiora), kde probíhalo vyučování v českém jazyce. Nižší škola piaristická obsahovala 3 třídy: schola legendi, schola scribendi a arithmetica. Žáci se nazývali scribentes (písaři), legentes (čtenáři) a arithmetistae (počtáři). Ve Strážnici však byly v nižší piaristické škole jen 2 učitelé, takže dvě třídy byly spojeny dohromady. Většinou to byly „čtenáři“ a „písaři“.³³ Nadaní žáci mohli získat i základy latiny. Hlavním cílem bylo poskytnout žákům základní znalosti a připravit je na praktický život. Ti nadanější se mohli připravovat na další studium, které probíhalo na gymnáziu. Piaristické gymnázium (schola Latinae) bylo zaměřeno na výuku latiny a mělo šest tříd. Avšak pro malý počet žáků byly ve Strážnici otevřeny většinou třídy čtyři. Výjimkou byl rok 1663, kdy mělo gymnázium plných šest tříd. Učitelé páté a šesté třídy měli titul profesor, ostatní byli magistři. Žáci studovali zeměpis, dějepis, matematiku a částečně fyziku. Věnovali se také hudbě a zpěvu.³⁴ Pro zajímavost lze uvést skutečnost, že k výuce byla používána práce Jana Amose Komenského Brána jazyků. Morálce se žáci učili čtením a rozbořem prací Tomáše Akvinského. Důležitým vyučovacím předmětem bylo náboženství. Základní vyučovací metodou bylo memorování latinských případně i řeckých textů. Tato metoda se používala až do 19. století a ani v dalších letech nebyla zcela opuštěna.³⁵ Školní rok začínal 1. listopadu a trval do konce září, kdy začínaly hlavní (podzimní) prázdniny. Oba semestry (1. a 2. pololetí) končily veřejnými zkouškami. Vyučování začínalo v 7 hodin ráno, v zimě o čtvrt hodiny později a trvalo dvě a půl hodiny dopoledne a dvě a půl hodiny odpoledne. Modlitba zahajovala i končila výuku. Kladl se důraz na mravní výchovu, učitelé měli trestat žáky za klení a nadávky. Žáci měli chodit čistě oblečení, chovat se slušně a zdvořile. Tresty měly být mírné. Teprve když selhaly všechny prostředky, mohl prefekt udělit pět ran holí. Katalogy a školní matrika jsou dochované od roku 1756, kdy piaristé za pomoci veřejnosti vystavěli novou kolej. Vlastní stavba školních prostor byla

³² PAJER, J. a kol., c. d., str. 272.

³³ XXVIII. výroční zpráva státního československého reálného gymnázia ve Strážnici, 1931-1932, str. 9.

³⁴ MRKVOVÁ L., c. d., str. 21-22.

³⁵ PAJER, J. a kol., c. d., str. 289-290.

dokončena 14. listopadu 1771, kdy žáci přešli ze staré budovy do nových tříd.³⁶

Za vlády Marie Terezie začal o školských záležitostech rozhodovat stát. Z císařovna pověřeni vypracoval piarista Gratian Marx reformu tzv. latinských škol. Dne 4. listopadu roku 1776 byla trojtřídní piaristická nižší (tzv. česká) škola přeměněna na školu hlavní – Hauptschule, která byla později rozšířena na školu čtyřtřídní. Negativním dopadem tereziánských reforem bylo vytlačení mateřského jazyka. Němčina úplně nahradila češtinu. Po absolvování hlavní školy mohli žáci vykonávat službu ve státní či vrchnostenské správě nebo pokračovat ve studiu na gymnáziu. Čtyřtřídní latinská škola byla přeměněna na nový pětitřídní gymnaziální ústav. První tři třídy byly označovány jako gramatické, vyšší dvě byly humanitní. Hlavním studijním cílem gymnázia bylo dokonalé zvládnutí latiny.

Řada gymnaziálních ústavů byla na základě tereziánské školní reformy zrušena. Strážnické gymnázium zůstalo jako jediné na jihovýchodní Moravě, čímž získalo značné postavení. Na celé Moravě zůstalo sedm gymnázií – v Brně, Jihlavě, Olomouci, Znojmě, Mikulově, Kroměříži a ve Strážnici.³⁷

V roce 1777 navštěvovalo školu 157 žáků, z nichž 117 se učilo ve třech třídách nižší školy a 40 jich studovalo na gymnáziu. „Calculi“ byla kniha, do které se zapisoval prospěch a chování žáků. K tomuto hodnocení se do roku 1777 připisovali stručné posudky, často i vtipné. Například u jména Jan Bruckner bylo připsáno: „*Hospes in schola, nescit quit actum fuerit.*“ (Byl vzácným hostem ve třídě, nevěděl, co se tam dělalo). Po roku 1777 byly posudky s novým klasifikačním řádem zrušeny.

Reformy Josefa II. prohloubily germanizaci. Německy se vyučovalo ve všech třídách a předmětech. Po zrušení nevolnictví v roce 1781 se o studium mohly ucházet i děti poddaných (potřebovaly však souhlas zemského gubernia) a od roku 1783 Josef II. umožnil studium i židovským žákům. Po zavedení školního platu na středních a vysokých školách bylo znemožněno studium chudým dětem.³⁸

Teprve v roce 1808 dostali učitelé první plat, který se vyplácel ze studijního fondu. Prefektův plat byl 100 zlatých ročně, někteří profesoři dostávali 80 zlatých ročně. Světší profesoři dostávali platy mnohem vyšší, 500 až 700 zlatých ročně.

³⁶ MRKVOVÁ L., c. d., str. 22-23.

³⁷ PAJER, J. a kol., c. d., str. 293-295.

³⁸ MRKVOVÁ L., c. d., str. 26-29.

V pozdějších letech byly platy strážnických piaristických učitelů ještě nižší, přibližně 40 zlatých.

K největšímu rozkvětu školy docházelo po napoleonských válkách, rostl počet studentů a gymnázium bylo opět rozšířeno na šestitřídní. V roce 1825 na škole studovalo 205 žáků a čtyři privatisti – synové šlechticů.³⁹ Strážnické gymnázium založené v roce 1634 si vydobylo pověst proslulé školské instituce s významným kulturně společenským postavením.⁴⁰

Revoluční léta 1848 až 1849 přináší další změny. Tam, kde byly dobré podmínky, mělo dojít k rozšíření šestitřídních gymnázií o dvě další třídy filozofické. Školy, které rozšíření nemohly zajistit, byly redukovány na nižší gymnázia čtyřtřídní. I dosud šestitřídní strážnické gymnázium bylo nuceno zahájit výuku 16. září 1850 jako čtyřtřídní. V platnost též vstoupily nové vyučovací osnovy pro gymnaziální ústavy. Vedle tradičních předmětů, mezi které patřila latina, řečtina, němčina, zeměpis, dějepis, matematika a náboženství, byl do výuky znovu zařazen přírodopis a hodiny fyziky. Významnou změnou byla výuka druhého zemského jazyka, jímž byla čeština.⁴¹

Ve školním roce 1863/64 začal na strážnickém gymnáziu vyučovat první světský profesor Václav Pavlát. V dalším školním roce to byl František Bartoš, významný moravský dialektolog a sběratel lidových písní. Oba profesori měli vliv na vlastenecké smýšlení svých studentů. Na většině škol měli převahu čeští žáci a tak česká vlastenecká veřejnost na Moravě usilovala o úplné počeštění gymnázií. Tyto snahy vyvrcholily zřízením českého gymnázia v Brně a v Olomouci, ale strážnické gymnázium zůstalo nadále německé.

3. 3 Státní nižší německé gymnázium 1874 - 1884

V roce 1872 se znovu objevují úvahy o zrušení školy. Město má velký zájem o zachování ústavu a tak začalo jednat o převzetí školy do státní správy. **Dne 8. září 1874** se z piaristického gymnázia stává **státní nižší německé gymnázium**.⁴²

³⁹ MRKVOVÁ L., c. d., str. 35.

⁴⁰ PAJER, J. a kol., c. d., str. 298.

⁴¹ PAJER, J. a kol., c. d., str. 296.

⁴² MRKVOVÁ L., c. d., str. 32-35.

V druhé polovině 19. století dochází k prosazování národních zájmů české části obyvatelstva habsburské monarchie. Do školství se národnostní snahy promítly zřizováním českých středoškolských ústavů s vyučovacím jazykem českým. Tyto okolnosti měly dopad i na strážnické gymnázium.⁴³ Vyučovacím jazykem byla němčina, i přes to, že se do školy hlásili především studenti, kteří německy neuměli. Pro ně byla zřízena přípravná třída, ve které se měli naučit německy ještě před nástupem na gymnázium. Ani to však nepomohlo a žáků stále ubývalo. Ve školním roce 1883/84 se počet studentů snížil na pouhých 42 a dne **13. února 1884 ministerstvo kultu a vyučování vydalo nařízení ústav zavřít.**⁴⁴

3. 4 Založení českého gymnázia

Obyvatelé Strážnice těžce nesli zrušení gymnázia. V roce 1892 se vlivní Strážničané a bývalí absolventi gymnázia chopili myšlenky znovuotevření školy a začaly snahy o její prosazení na církevní i světské scéně.⁴⁵

Rodilý Strážničan a absolvent strážnického gymnázia profesor dr. František Dvorský napsal dne 31. prosince 1892 příteli do Strážnice dr. Karlu Vyskočilovi: „*Vytkni si za úkol znovuvzkříšení českého gymnázia. Myslím, že byste pro to získali nynějšího olomouckého arcibiskupa dr. Theodora Kohna, někdejšího žáka strážnického.*“⁴⁶ Tentýž Strážničan dr. Karel Vyskočil obdržel 8. června 1893 dopis od jiného brněnského profesora Arnulfa Thoře, ve kterém ho informoval o posledním sezení ústředního výboru Jednoty pro Moravu, kde se schválilo založení střední školy v jednom ze dvou vytipovaných měst (vytipována byla i Strážnice). Druhá výzva přišla od poslance barona dr. Otakara Pražáka, který se také schůze Jednoty pro Moravu zúčastnil. Vyzýval starostu města Strážnice Jana Horného, aby požádal c. k. ministerstvo kultu a vyučování o zřízení českého státního gymnázia ve Strážnici. Dne 18. června 1893 starosta města svolal zasedání obecního výboru a ten rozhodl o podání žádosti na ministerstvo. Tuto žádost podpořili peticemi moravští poslanci na říšské radě (dr. Antonín Mezník, farář František Weber, dr. Josef Tuček,

⁴³ PAJER, J. a kol., c. d., str. 297.

⁴⁴ MRKVOVÁ L., c. d., str. 36.

⁴⁵ MRKVOVÁ L., c. d., str. 43.

⁴⁶ STUDNIČKA, A. Sborník k 100. Výročí budovy Purkyňova gymnázia ve Strážnici. 1999, str. 19.

Jan Rozkošný). Zároveň starosta obce požádal o podporu olomouckého arcibiskupa dr. Teodora Kohna a dr. Antonína Horného, který byl papežským prelátem a kustodem chrámu sv. Štěpána ve Vídni. Počátkem dubna 1894 přijela k arcibiskupovi do Olomouce delegace v čele se strážnickým starostou. Žádali, aby jejich snahy o zřízení školy podpořil. Arcibiskup se obrátil na ministra kultu a vyučování ve Vídni s písemnou žádostí o příznivé vyřízení této záležitosti. V květnu 1894 přijel do Strážnice hodonínský okresní hejtman, aby zjistil, jaké má město jmění a co hodlá nově zřízenému českému gymnáziu věnovat. Dne 27. května 1894 strážnický okresní výbor potvrdil, že město postaví nové škole vhodnou budovu, kterou bude udržovat v dobrém stavu. Dr. Otakar Pražák vyřizoval další početná jednání. Především jemu a olomouckému arcibiskupovi dr. Theodoru Kohnovi vděčí Strážnice za kladné vyřízení žádosti.⁴⁷

Ve Vídni se však vyřízení žádosti o zřízení českého státního gymnázia ve Strážnici protahovalo. Teprve 14. ledna 1896 obdržel strážnický starosta dopis, v němž bylo sděleno, že je ministr k myšlence zřízení strážnického gymnázia nakloněn. Požadavkem bylo do dvou let postavit novou budovu podle plánu schváleného ministerstvem. Dne 21. ledna 1896 dochází k podpisu smlouvy, která je německo-česká a má kromě úvodní stati osm článků. Už v prvním článku smlouvy se uvádí, že počínaje školním rokem 1897-98 se otevře jedna třída.⁴⁸ Císař František Josef I. nejvyšším rozhodnutím ze dne **7. června 1896 schválil zřízení českého státního gymnázia ve Strážnici.**⁴⁹

Na počátku školního roku 1897/98, třináct let od jeho zrušení, byl tak gymnaziální ústav obnoven. Na rozdíl od předešlého středoškolského ústavu tato škola nesla vysloveně český charakter.⁵⁰

Ředitelem ústavu byl jmenován profesor Alois Fisher z Přerova. Na náměstí v domě č. 498/499 byla zajištěna prozatímní budova. K zápisu do první třídy se v září 1897 přihlásilo 75 žáků, z nichž 68 bylo přijato. **Dnem 18. září 1897 začal školní rok.** Složení prvního učitelského sboru: ředitel Alois Fischer, profesor František Rejthárek, pomocní učitelé Jaroslav Hlaváček a Valentin Navrátil, suplující

⁴⁷ MRKVOVÁ L., c. d., str. 43.

⁴⁸ STUDNIČKA, A. Sborník k 100. *Výročí budovy Purkyňova gymnázia ve Strážnici.* 1999, str. 20

⁴⁹ MRKVOVÁ L., c. d., str. 47.

⁵⁰ PAJER, J. a kol., c. d., str. 298.

učitelé Josef Davídek a Bohdan Pařízek. Pro podporu chudých studentů byla založena nadace. V Bednářské (nyní Masarykově) ulici bylo vyhlédnuto místo pro novou školní budovu. Domy č. 379, č. 381 a č. 383 byly vykoupeny a na jaře 1898 zbořeny. V letech 1898/99 byla vystavěna nová budova a celkové náklady na stavbu činily 114 098 zlatých (228 196 korun). Základní kámen byl položen 19. září 1898. Dne 27. srpna 1899, kdy se slaví svátek sv. Josefa Kalasanského, zakladatele piaristického řádu, byla nová budova gymnázia vysvěcena arcibiskupem ThDr. Theodorem Kohnem. Tímto mělo být zřejmě naznačeno, že nové gymnázium naváže na tradici gymnázia piaristického. Na počest otevření gymnázia probíhaly ve Strážnici slavnosti. Před budovou se shromáždil dav lidí, byla pronesena slavnostní řeč a starosta města odevzdal klíče od budovy řediteli Aloisu Fischerovi.⁵¹

3. 5 Gymnázium v první polovině 20. století

Ve školním roce 1904/05 navštěvovalo gymnázium 185 žáků, z nichž 51 pocházelo ze Strážnice. Ve škole vyučovalo 16 učitelů. V tomto školním roce se také konaly první maturitní zkoušky. První školní roky nového gymnázia probíhaly poklidně. Mezi povinné předměty patřilo náboženství, čeština, řečtina, latina, němčina, dějepis, matematika, fyzika, přírodopis a od roku 1909 pak ještě tělesná výchova a krasopis. Studenti byli přijímáni ke studiu na základě přijímací zkoušky. Zkoušelo se z českého jazyka, matematiky a náboženství. Za studium žáci platili 30 korun za pololetí, hradili si i učebnice a nastupující primáni museli zaplatit zápisné.

V roce 1909 odešel ředitel Alois Fischer do výslužby a na přechodnou dobu se vedení ujal profesor Osvald Jakubíček. Dne 14. října 1909 se novým ředitelem gymnázia stal klasický filolog a profesor gymnázia v Přerově Ferdinand Dula.⁵² V tomto roce povolila zemská školní rada studovat i dívkám – privatistkám, jejich počet však nesměl překročit 5 procent žáků třídy. Profesori gymnázia pořádali veřejné zkoušky a koncerty, čímž zvyšovali kulturní význam města i okolí.⁵³

V době první světové války byla výuka omezena a některé předměty se přestaly vyučovat. Nejhorší byla situace v posledním roce války, kdy byl nedostatek potravin, oblečení a topiva. Přes tyto špatné podmínky nebylo vyučování přerušeno,

⁵¹ MRKVOVÁ L., c. d., str. 48.

⁵² tamtéž, str. 51.

⁵³ SKÁCEL, J., c. d., str. 100.

pouze byly pro nedostatek uhlí v roce 1917 o týden prodlouženy pololetní prázdniny. Následky válečných let se ve škole projevovaly především špatným zdravotním stavem žáků, několik studentů na následky nemoci zemřelo.⁵⁴

Převratný den 28. října 1918 probíhal ve Strážnici radostně. Studenti a vojáci zpívali slovanské písně a vyzdobenými ulicemi procházel lampionový průvod s hudbou.⁵⁵ Ve školství docházelo k dalším změnám, podle nařízení z 19. listopadu 1918 získaly dívky právo účastnit se vyučování. Měli stejná práva a povinnosti jako chlapci, pouze tělocviku se dívky neúčastnily. Poměry se začaly pozvolna zklidňovat a ve školním roce 1922/23 nastoupilo na gymnázium 10 nových učitelů. První profesorkou se stala Zdeňka Nasswetterová, která se přidala k učitelskému sboru ve školním roce 1924/25. Na počátku školního roku 1920/21 byl jmenován novým ředitelem gymnázia Jan Burda. Od školního roku 1921/22 bylo strážnické gymnázium na žádost občanů přeměněno na gymnázium reálné. Díky této přeměně vzrostla jeho úroveň a narůstal počet studentů. Ve dnech 13. – 15. srpna 1927 probíhaly oslavy k 30. výročí založení školy. Ředitel Jan Burda působil na gymnáziu do roku 1929, kdy odešel a jeho nástupce byl jmenován až 1. července 1931. Byl jím Vilibald Láznička, profesor z Ostravy. Ve školním roce 1938/39 do školy docházelo 536 studentů a pedagogický sbor tvořilo 28 učitelů.⁵⁶ Školné na gymnáziu bylo 200 korun za pololetí. Nemajetným, ale dobře prospívajícím žákům byl poplatek odpuštěn.⁵⁷ Na počátku roku 1938 odstoupil ze zdravotních důvodů ředitel Láznička a prozatímním správcem školy se stal Václav Horák. V Evropě se schylovalo k dalšímu válečnému konfliktu, což se projevovalo i na půdě školy. Konaly se dny brannosti, pochodová cvičení a přednášelo se o účincích jedovatých plynů. V tomto nelehkém období se funkce ředitele gymnázia ujal Karel Matoušek, učitel ze státního gymnázia v Brně.

Dne 23. září 1938 byla vyhlášena mobilizace, která postihla i strážnické gymnázium. Do vojenské služby nastoupilo osm profesorů a na konci září se ve škole ubytovalo vojsko. Nepobylo zde dlouho, ale vzhledem k nedostatku učitelů muselo být vyučování zkracováno. Dne 15. března začala okupace Československa.

⁵⁴ MRKVOVÁ L., c. d., str. 52-55.

⁵⁵ SKÁCEL, J., c. d., str. 115.

⁵⁶ MRKVOVÁ L., c. d., str. 55-59.

⁵⁷ SKÁCEL, J., c. d., str. 127.

O půl desáté dopoledne se první německá vojska objevila i ve Strážnici, ubytována byla až do 4. dubna 1939 v učebnách přízemí gymnázia a v tělocvičně. Po odjezdu vojsk, zůstala ve městě německá policie a pohraniční stráž.⁵⁸

Dne 1. září 1939 začala druhá světová válka. V listopadu 1939 Němci ostře zakročili proti demonstrujícím studentům. Při zatýkání vysokoškolských studentů v Brně, byl zatčen a odvezen do koncentračního tábora v Oranienburgu bývalý absolvent strážnického gymnázia Tomáš Floryán.⁵⁹ Spolu s ním byla gestapem zatčena a vězněna i řada dalších studentů (např. Jan Drozd, Lubomír Svačina, Václav Konečný) a profesorů (Vladimír Klusák, František Kratochvíl). Nastala postupná germanizace, němčina se stala úředním jazykem a žáci se učili jen německou vlastivědu. Čeština spolu s literaturou a českými dějinami byla vytlačena na okraj. Profesori byli nuceni vyučovat v duchu nacistické ideologie. Ředitel ústavu Karel Matoušek byl dán do výslužby a po něm se stal dočasným správcem školy profesor Jan Sladký. Počátkem školního roku 1941/42 ho vystřídal prof. Josef Štolfa. Úředními zásahy byl neustále snižován počet studentů. V roce 1944 byli nejstarší studenti nasazeni na nucené práce.⁶⁰ Němci záměrně omezovali přístup mládeže k vyššímu vzdělání, řada středních škol již byla zavřena a hrozilo, že budou zavřeny všechny. Strážnické gymnázium bylo nejvíce v ohrožení v únoru 1944, kdy byly před jeho budovou namalovány vápnem komunistické hvězdy s protiněmeckými nápisy. Gestapo podezíralo studenty a nařídilo rozsáhlé vyšetřování. Ostře se naléhalo na ředitele a profesory, aby vypátrali viníky. Vyšetřování bylo neúspěšné, nic se neprokázalo a škola zavřena nebyla.⁶¹

V lednu 1945 budovu školy obsadilo německé vojsko. Studenti se scházeli jednou týdně v budově obecné školy, kde jim profesori zadali domácí úkoly. Tato podoba domácího vyučování trvala do 27. března, kdy začaly velikonoční prázdniny. Po nich už se neučilo, protože ve městě probíhaly třídní boje. Dne 13. dubna 1945 byla Strážnice osvobozena, ale v okolí probíhaly boje až do konce dubna.

V budově gymnázia byli nadále rumunští vojáci a tak byli zajištěny náhradní místnosti na vyučování. Dne 14. května 1945 začalo opět pravidelné vyučování.

⁵⁸ MRKVOVÁ L., c. d., str. 65-66.

⁵⁹ SKÁCEL, J., c. d., str. 132.

⁶⁰ MRKVOVÁ L., c. d., str. 66-68.

⁶¹ SKÁCEL, J., c. d., str. 133.

Základem výuky se staly osnovy z roku 1933 a místo němčiny byla zavedena ruština. Na základě vyhlášení ministerstva školství bylo na gymnázium přijato mnoho studentů, kteří byli za okupace ze studia vyloučení. Konec školního roku je datován 19. červencem 1945. Během prázdnin byla budova gymnázia vyčištěna a vydezinfikována. Do funkce ředitele školy se vrátil Karel Matoušek. Školní rok 1945/46 byl zahájen ve slavnostní atmosféře svobodného státu a ve škole bylo celkem zapsáno 390 žáků.⁶²

3. 6 Gymnázium v druhé polovině 20. století

Po válce se pozvolna obnovoval chod školy, která se vracela k předválečným tradicím. V letech 1945 až 1953 neslo gymnázium název Purkyňovo státní reálné gymnázium. Ve školním roce 1947/48 bylo na škole 13 tříd, 398 studentů a 22 profesorů. Chod školy byl znovu narušen v únoru 1948, kdy se k moci dostala komunistická strana. Ve školství docházelo k výrazným organizačním změnám.⁶³ Od tohoto roku bylo celé školství podřízeno komunistické ideologii. Měnily se osnovy, názvy škol i obsah vyučování.⁶⁴ Nižší třídy gymnázia byly sloučeny s bývalou měšťanskou školou, z níž se stala škola střední. Osmitřídni gymnázia zanikla a novým typem se stalo gymnázium čtyřtřídni. K písemným maturitním zkouškám ve školním roce 1948/49 byla rozeslána společná témata určená ministerstvem a tento postup se udržel až do doby sametové revoluce. Čtyřtřídni gymnázium bylo jen přechodným typem, neboť už v roce 1953 došlo ke spojení školy národní, střední a gymnázia. Výsledkem byla jednotná všeobecně vzdělávací jedenáctiletá střední škola. Ve výuce získaly převahu technické předměty a byla zrušena výuka náboženství. Na škole v této době začali pracovat noví, mladí profesori, kteří spolupracovali se studenty při mimoškolní kulturní činnosti. Každým rokem pořádalo gymnázium slavnostní akademie. V roce 1954 navázala škola na tradici lidové hudby a pod vedením zástupce ředitele Františka Košťuríka byl založen soubor písní a tanců, který spolu s žakovskou cimbálovou muzikou reprezentoval lidové umění v různých soutěžích.⁶⁵

⁶²MRKVOVÁ L., c. d., str. 71-72.

⁶³ tamtéž, str. 77.

⁶⁴ STUDNIČKA, A. Sborník k 100. *Výročí budovy Purkyňova gymnázia ve Strážnici*. 1999, str. 22

⁶⁵ MRKVOVÁ L., c. d., str. 78-79.

V roce 1959 byla zavedena povinná devítiletá školní docházka a tak se v roce 1961 rozdělila bývalá jednotná jedenáctiletá škola na základní devítiletou školu a na střední všeobecně vzdělávací školu (SVVŠ). Ta byla tříletá, výběrová a měla připravit žáky ke studiu na vysokých školách. Součástí osnov se stala tzv. výrobní praxe, která probíhala v zemědělství nebo v průmyslu. Absolventi SVVŠ získali k maturitnímu vysvědčení ještě výuční list v daném oboru. Ten se stával po dvou letech neplatný, pokud jeho majitel v oboru dále nepracoval. Maturitní zkouška z odborného předmětu měla studentům usnadnit uplatnění v praxi, pokud nepokračovali ve studiu na vysokých školách. Od roku 1968 došlo podle nového školského zákona k prodloužení studia na čtyři roky a škola se opět začala nazývat gymnáziem.⁶⁶

Ředitelem školy byl do roku 1948 Karel Matoušek, 1948-1951 dr. Ferdinand Žůrek, od roku 1951 prof. Ferdinand Kaňovský. V letech 1958-1961 funkci ředitele zastával František Koštuřík, jeho nástupcem byl PhDr. Miloslav Nováček.⁶⁷ Za působení ředitele Ferdinanda Kaňovského se škola změnila v jedenáctiletku a přihlásila se k ideovému odkazu popravené absolventky gymnázia Marie Kudeříkové. Od roku 1956 škola nesla čestný název „Jedenáctiletá střední škola Marie Kudeříkové“. Jméno M. Kudeříkové nesla škola ve svých změněných názvech až do roku 1990. Za působení ředitele Františka Koštuříka se zavedl nový předmět, základy výroby, který měl studenty seznámit s „pracující třídou“. Studenti chodili na výuku tohoto předmětu do JZD, do podniku Šohaj Strážnice nebo do Státních lesů ve Strážnici.

Ve dnech 20. – 22. listopadu 1959 gymnázium uspořádalo oslavu k 380. výročí založení vyššího školství ve Strážnici.⁶⁸ Ve dnech 23. – 24. září 1967 se konaly oslavy 70. výročí trvání školy. Do Strážnice se sjelo na tisíc bývalých absolventů školy. Zážitkem byl mohutný průvod všech abiturientů, který směřoval od školy do zámeckého parku. Zde, na stadionu Bludník, sehrálo Slovácké divadlo z Uherského hradiště divadelní hru bratří Mrštíků Maryša. Po ní se v prostorách strážnického zámku konala přátelská setkání jednotlivých maturitních ročníků. V neděli odpoledne ještě škola uspořádala slavnostní akademii na stadionu Bludník.

⁶⁶ MRKVOVÁ L., c. d., str. 77-78.

⁶⁷ SKÁCEL, J., c. d., str. 150.

⁶⁸ MRKVOVÁ L., c. d., str. 80-81.

Okupace Československa intervenčními vojsky 21. srpna 1968 narušila demokratizační snahy ve společnosti a zarazila jakýkoliv projev svobodného myšlení. Ředitel školy Miloslav Nováček byl odvolán z funkce v roce 1970 a na jeho místo byl jmenován dosavadní zástupce, prof. Alois Studnička.⁶⁹ Ten v roce 1987 odešel do starobního důchodu a novým ředitelem se stal Ladislav Janás. Za jeho ne příliš dlouhého působení byla dokončena přístavba školy.⁷⁰

V první polovině 20. století nedocházelo k rozsáhlým přestavbám budovy gymnázia. Rozsáhlejší rekonstrukce začala až v šedesátých letech. Opravou prošly elektrické rozvody v celé budově, dostalo se i na výměnu oken a dveří. Musela být opravena střecha a komín.⁷¹ Při rekonstrukci budovy se objevily snahy najít pamětní schránku, která byla uložena do zdiva při stavbě budovy, jejíž základní kámen byl položen 19. září 1898. Tato schránka se však nenašla. Proto, když se vyměňovaly dveře do původní tělocvičny, byla odstraněna nad nimi umístěná poškozená pamětní deska, která byla obnovena. Byl na ni umístěn nápis: „*Občanům města Strážnice, kteří budovu školy dali postavit v r. 1898-1899 a v letech 1960-1965 ji pomáhali obětavou svépomocí modernisovat. Pamětní deska obnovena k 70. výročí trvání školy r. 1967.*“ Do schránky za pamětní desku byly vloženy výroční zprávy školy, pamětní sborníky, fotografie školy a města, drobné mince a noviny ze dne 25. srpna 1967.⁷²

V sedmdesátých letech narůstá počet studentů a vedení školy muselo uvažovat o nových vyučovacích prostorech a o výstavbě nové tělocvičny. Škola získala finanční i odbornou pomoc v Brně a začala s přístavbou školní kuchyně a jídelen. Vařit se začalo v roce 1972. Školní kuchyně byla v provozu do devadesátých let, poté se obědy vozily z kuchyně střední odborné školy. Nakonec byla kuchyně obnovena a společná jídelna vznikla ze staré tělocvičny. Nová tělocvična byla vybudována v roce 1981 v blízkosti školy. Vedle budovy školy byla postavena tříposchod'ová přístavba, která měla účelově navázat na starou dvoupatrovou budovu z roku 1899. Stavební práce neporušily chod školy a skončily v listopadu 1988. Nová

⁶⁹MRKVOVÁ L., c. d., str. 84.

⁷⁰tamtéž, str. 88.

⁷¹STUDNIČKA, A. Sborník k 100. Výročí budovy Purkyňova gymnázia ve Strážnici. 1999, str. 22

⁷²MRKVOVÁ L. c. d., str. 82.

venkovní fasáda vytvořila ze dvou částí jeden celek.⁷³

Listopadové události roku 1989 přinesly revoluční změny v celé zemi. Škola zrušila organizace KSČ, Socialistického svazu mládeže, Svazu československo-sovětského přátelství a nakonec i Sdružení rodičů a přátel školy. Na místo ředitele bylo vypsáno konkurzní řízení, ve kterém na jaře 1990 uspěla profesorka gymnázia RNDr. Jarmila Šimšíková. V tomto roce škola změnila svůj název na Purkyňovo gymnázium a k zavedenému čtyřletému studiu obnovila i studium osmileté. Měnily se učební osnovy a rušily se některé předměty. Nyní se kladl důraz na výuku cizích jazyků, výpočetní a informační techniky a přírodních věd. Zahájeny byly i nové stavební práce (vnitřní úprava, půdní vestavba, nová fasáda a oprava střechy). Ozdobou školní auly se stal drahý křišťálový lustr z dílen českých sklářů v Kamenickém Šenově. Do celého objektu byla umístěna nová plastová okna a ve všech prostorách převládla bílá barva. Všechny práce byly ukončeny v roce 1997, kdy gymnázium oslavilo 100. výročí svého trvání. Do schránky v kopuli školní věže byly na památku této události uschovány pamětní dokumenty.⁷⁴ V srpnu 1999 proběhly další oslavy. Budova měla být po sto letech znovu vysvěcena. Zájemci měly možnost prohlídnout si budovu a získat zdarma sborník vydaný školou při příležitosti oslav. Oslavy byly zahájeny v neděli 29. srpna 1999 v 10 hodin slavnostní mší svatou v kostele Panny Marie ve Strážnici. Mši celebroidal olomoucký arcibiskup Mons. Jan Graubner, absolvent strážnického gymnázia. Po skončení mše se účastníci oslav odebrali do budovy gymnázia, kde olomoucký arcibiskup vysvětil budovu školy. Právě před sto lety byla budova poprvé vysvěcena arcibiskupem dr. Theodorem Kohnem.⁷⁵

V únoru 1999 byl jmenován nový ředitel školy RNDr. Václav Matyáš, CSc., dosud působící na Střední uměleckoprůmyslové škole v Hodoníně jako zástupce ředitele. V tomto roce bylo na škole celkem 357 studentů a 13 tříd (10 tříd osmiletého a 3 třídy čtyřletého gymnázia).⁷⁶

⁷³ STUDNIČKA, A. Sborník k 100. *Výročí budovy Purkyňova gymnázia ve Strážnici*. 1999, str. 23-25

⁷⁴ MRKVOVÁ L., str. 88-89.

⁷⁵ Kronika Purkyňova gymnázia Strážnice, (autorka L. Mrkvová) 1999, archiv gymnázia

⁷⁶ MRKVOVÁ L., c. d., str. 90.

3.7 Gymnázium a jeho současnost

Purkyňovo gymnázium ve Strážnici je všeobecně vzdělávací škola, která připravuje studenty ke studiu na všech typech vysokých škol. Do osmiletého gymnázia přichází žáci z 5. tříd ZŠ a do čtyřletého gymnázia žáci z 9. tříd ZŠ. Příjímá zkoušky jsou z českého jazyka a matematiky. Studium je ukončeno maturitní zkouškou.⁷⁷ Od začátku školního roku 2001/2002 je škola zřízena jako příspěvková organizace Jihomoravského kraje. Gymnázium má dobré podmínky pro kvalitní výuku. Jsou zde moderně vybavené odborné učebny a laboratoře pro výuku chemie, biologie, fyziky, hudební a výtvarné výchovy, zeměpisu, dějepisu, jazykové učebny a dvě učebny IVT s 32 počítači. Studenti mohou využívat školní knihovnu, jídelnu, tělocvičnu a venkovní asfaltové a travnaté hřiště. Škola je připojena na Internet, který mohou žáci využívat i mimo vyučování. Gymnázium je členem mezinárodního vzdělávacího programu Microsoft IT Academy a v roce 2006 získalo z MŠMT čestný titul „Informační centrum SIPVZ“. Spolupráce školy s městem je realizována zejména pořádáním veřejných přednášek v aule školy a kulturními akcemi školní cimbálové muziky a pěveckého sboru školy. Škola spolupracuje s řadou dalších organizací, občanských i zájmových sdružení (např. s Kulturním domem Strážničan, Pedagogicko-psychologickou poradnou ve Veselí nad Moravou, Národním ústavem lidové kultury ve Strážnici).

Ve školním roce 2005/2006 měla škola celkem 475 žáků a 16 tříd – osm tříd osmiletého a osm tříd čtyřletého studia. V rámci mezikulturních programů ASF studovali na škole 3 zahraniční studenti – jeden z Chile a dva z USA.⁷⁸ Dnes, ve školním roce 2010/2011 je ve škole celkem 476 studentů (173 chlapců a 303 dívek). Pedagogických pracovníků je v tomto školním roce celkem 40.⁷⁹

Ve školním roce 2005/2006 se škola zapojila spolu se školami z Německa, Francie a Anglie do spolupráce na tříletém mezinárodním projektu Socrates Comenius „Benediktini a cisterciáci, evropská hnutí“. Cílem projektu je pochopení, že kulturní Evropa vznikla na křesťanských základech, prohloubení jazykových znalostí, navázání přátelství se studenty Evropy a boj proti rasismu a náboženské

⁷⁷STUDNIČKA, A. Sborník k 100. Výročí budovy Purkyňova gymnázia ve Strážnici. 1999, str. 36.

⁷⁸MRKVOVÁ L., c. d., str. 105.

⁷⁹ *Purkyňovo gymnázium Strážnice* [online]. c1999-2006 [cit. 2011-03-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.gys.cz/>>.

netoleranci.⁸⁰ Ve dnech 3. až 10. listopadu 2007 se vybraní studenti zúčastnili výměnného pobytu v Nizozemí. Skupinku 21 žáků doprovázeli profesori Janovský a Jongepier. Za týden pobytu si studenti mohli zlepšit svoji angličtinu, poznat nizozemskou krajinu a především nové přátele. Společně se žáky škol ze Švýcarska, Španělska a Itálie hráli volejbalový turnaj, v němž strážničtí studenti zvítězili.⁸¹ V roce 2007 získalo gymnázium titul Ekoškola a v listopadu 2009 jej obhájilo na další dva roky. Na tomto projektu škola pracuje už od roku 2005. Zástupci tříd, učitelů a dalšího personálu vytvořili Ekotým, který pracuje na zlepšování školy, v oblasti životního prostředí (odpady, energie, voda, prostředí školy). Projekt je součástí celosvětového programu Eco-schools. České školy jsou koordinovány sdružením Tereza v Praze. Regionálním koordinátorem je Lipka, školské zařízení pro environmentální vzdělávání v Brně.⁸²

Na strážnické gymnázium se hlásí řada studentů, neboť úspěšnost absolventů při přijímacích zkouškách na vysoké školy nebo vyšší odborné školy je vysoká. Gymnázium nadále plní důležitou kulturní a vzdělávací funkci v regionu, jako tomu bylo v jeho minulosti.⁸³

3. 8 Osobnosti strážnického gymnázia

Strážnickým gymnáziem prošla řada profesorů a studentů, kteří později zaujali významná místa ve společnosti. Z mladých studentů se stali lékaři, právníci, učitelé, vědci, hudebníci, malíři, herci a režiséři apod.⁸⁴ Uvedu jen některé z nich.

Jan Evangelista Purkyně - český lékař, biolog a fyziolog, objevitel protoplazmy a vědec světového rozměru. Narodil se 17. prosince 1787 v Libochovicích nad Ohří v rodině knížecího hospodářského úředníka. Absolvoval piaristické gymnázium v Mikulově a na nějakou dobu se stal členem piaristického řádu.⁸⁵ Je spjat

⁸⁰MRKVOVÁ L., c. d., str. 115.

⁸¹ Kronika Purkyňova gymnázia Strážnice, (autorka L. Mrkvová) 1999, archiv gymnázia

⁸² *Ekoškola : Purkyňovo gymnázium Strážnice* [online]. c2011 [cit. 2011-03-03]. O nás. Dostupné z WWW: <<http://www.pgs-eko.tym.cz/o-nas.php>>.

⁸³ MRKVOVÁ L., c. d., str. 90, 101.

⁸⁴ tamtéž, str. 155.

⁸⁵ HAŠKOVEC, V., MÜLLER, O., TATÍČKOVÁ, I.,: *Galerie géniů : 200 osobností českých dějin : věda, politika, kultura*. Praha: Albatros, 2005, str. 273

s pedagogickým působením ve strážnickém gymnáziu, kde vystupoval pod řádovým jménem Silverius. Na gymnáziu působil jako profesor druhé třídy gramatické ve školním roce 1805/1806. Ze Strážnice odešel do Litomyšle a v roce 1807 se rozhodl opustit piaristický řád a věnovat se vědě.⁸⁶ V roce 1818 se pustil do studia medicíny, které uzavřel doktorskou disertací založenou na vlastním experimentálním výzkumu zrakových vjemů. Otevřel cestu ke kriminalistické daktyloskopii tím, že jako první odhalil individuální rozmanitost kožních rýh na prstech. Přesto se marně ucházel o práci na některé z univerzit habsburské monarchie a tak odešel do ciziny. Na univerzitě ve Vratislavi, která tehdy patřila k Prusku (dnešní polská Wrocław), získal místo profesora fyziologie. Purkyně zde od roku 1823 strávil celých 27 let a v tomto období přišel na řadu vědeckých objevů v biologii i v medicíně. V roce 1850 se vrátil do Prahy a stal se profesorem na pražské univerzitě. O rok později otevřel v Praze fyziologický ústav a v roce 1853 založil přírodovědný časopis Živa. Zemřel 28. července v roce 1869.⁸⁷ Na jeho památku byla v roce 1935 na budově bývalého piaristického gymnázia odhalena pamětní deska a dnešní strážnické gymnázium na jeho počest nese jeho jméno.⁸⁸

Theodor Kohn se narodil 22. března 1845 v Březnici na Slovácku. Do smrti své první ženy byl židovského vyznání, pak se kvůli novému sňatku nechal pokřtít. Ve dvanácti letech začal navštěvovat měšťanskou školu v Uherském Hradišti, na strážnickém gymnáziu studoval v letech 1859 – 1863 a poté studoval v Kroměříži. Na studium teologie se zaměřil v Olomouci, kde roku 1875 promoval na doktora teologie. Na kněze byl vysvěcen v roce 1881. Získal řadu církevních vyznamenání (1880 papežský čestný komoří, 1882 knížecí arcibiskupský rada a konzistorní přísedící, ve stejném roce profesor pro církevní právo a fundamentální teologii na c. k. teologické fakultě v Olomouci, 1892 rezidentní kanovník Olomouce). Dne 8. listopadu 1892 byl zvolen olomouckou kapitulou olomouckým arcibiskupem. Svůj úřad vykonával v letech 1893 – 1904. Na olomouckém stolci se tak po 300 letech objevil první Čech s nešlechtickým původem. Vysoká šlechta s volbou nesouhlasila.

⁸⁶ PAJER, J. a kol., c. d., str. 296.

⁸⁷ HAŠKOVEC, V., MÜLLER, O., TATÍČKOVÁ, I., c. d., str. 273-274

⁸⁸ MRKVOVÁ L., c. d., str. 61.

Theodor Kohn byl pracovitý člověk, pořádal katolické dny, založil německé a české katolické noviny, požadoval katolické spolky obou národností a na podporu chudých kněží založil nadaci sv. Theodora. Jako arcibiskup zlepšil ekonomickou situaci diecéze, přesto podporu duchovenstva ztrácel. V prosinci roku 1903 byl povolán papežem Piem X. do Říma, kde mu na závěr bylo doporučeno, aby na svou funkci rezignoval. Učinil tak 13. března 1904. Poté byl jmenován titulárním arcibiskupem z Peluzie v Egyptě. Na sklonku svého života se uchýlil do štýrského Ehrenhausenu, kde 3. prosince 1915 umírá. Nadaci pro založení české univerzity v Olomouci odkázal 3 000 000 korun, jeho odkaz však nebyl realizován. Činnost olomouckého arcibiskupa Theodora Kohna významně přispěla ke znovuzřízení českého vyššího gymnázia ve Strážnici⁸⁹

Jako čtrnáctiletý privatista navštěvoval gymnázium ve školním roce 1864/65 i první československý prezident **Tomáš Garrigue Masaryk**. Celková klasifikace jeho studia ve Strážnici zněla Erste mit Vorzug – první s vyznamenáním.⁹⁰ Přijížděl sem z Čejkovic ke zkouškám, ale do druhé třídy gymnázia se už přihlásil v Brně.⁹¹ T. G. Masaryk se narodil 7. března 1850 v Hodoníně. Od roku 1882 již Masaryk působil jako profesor filozofie na české univerzitě v Praze a rozvíjel svou rozsáhlou činnost jako redaktor, spisovatel a politik. Energicky vystupoval proti falešným národním mýtům, proti českému antisemitismu a nacionalismu, konflikty měl i s katolickou církví, přestože byl sám hluboce věřící. Od roku 1907 byl poslancem ve vídeňském parlamentu. Za první světové války emigroval do ciziny, ale neustále usiloval o uznání práva Čechů a Slováků na samostatnost. Dne 18. října vydal Deklaraci nezávislosti Československa a o deset dní později se samostatný československý stát stal skutečností. Dne 14. listopadu 1918 byl Národním shromážděním zvolen prezidentem republiky a tento úřad zastával 17 let. V roce 1935 abdikoval na funkci prezidenta a zbytek života strávil na zámku v Lánech, kde 14. září roku 1937 zemřel.⁹²

⁸⁹ MRKVOVÁ L., c. d., str. 158-159.

⁹⁰ PAJER, J. a kol., c. d., str. 296.

⁹¹ SKÁCEL, J., c. d., str. 90.

⁹² HAŠKOVEC, V., MÜLLER, O., TATÍČKOVÁ, I., c. d., str. 221-222

Slovácký malíř **Joža Uprka** se narodil 25. října 1861 v Kněždubě. Na strážnickém gymnáziu (tehdejším německém gymnáziu) studoval v letech 1873-1877. V roce 1907 shromáždil kolem sebe celou řadu moravských, ale i slovenských výtvarníků a společně založili středisko výtvarného umění – Dům umělců. Malíř zemřel 12. ledna 1940 a byl pochován v rodném Kněždubě na „Slováckém Slavíně.“ Mezi jeho nejslavnější díla patří např. Pout' u Sv. Antonínka, Jízda Králů, Na panském a Gajdoš.⁹³

Mezi další známé osobnosti gymnázia patřili například malíři Josef Škamrala, Václav Jícha, Karel Sup, Jiří Mandel (synovec známého malíře Cyrila Mandela), Jan Urbášek, Josef Kozumplík. Ze současných malířů to je Milan Raška (jako pedagog působil na strážnickém gymnáziu v letech 1990-1992), Václav Matyáš (působící od roku 1999 jako ředitel gymnázia) a Jaroslav Žák (současný profesor výtvarné výchovy a dějepisu na gymnáziu ve Strážnici). Z herců a režisérů studovali na strážnickém gymnáziu Milan Pásek, Břetislav Rychlík a Ing. Milan Šimáček.⁹⁴ Velká řada osobností se zajímala o folklor a staly se členy studentské cimbálové muziky (v roce 1912 vznikl ve Strážnici soubor Slovácký krúžek, Studentská cimbálová muzika Jana Horného, kolem roku 1942 to byla cimbálová muzika Slávka Volavého). Mezi významné národopisce, kteří studovali na strážnickém gymnáziu, patří PhDr. Karel Klusák, Prof. PhDr. RNDr. Vladimír Úlehla, JUDr. Jan Poláček, Zdenka Jelínková a další.⁹⁵

⁹³ MRKVOVÁ L., c. d., str. 16.

⁹⁴ MRKVOVÁ L., c. d., str. 161-176.

⁹⁵ tamtéž str. 177-190.

4 Historie odborného školství ve Strážnici

4.1 Střední odborná škola Strážnice

Chronologie Střední odborné školy ve Strážnici

- 1885 – 1921 Průmyslová pokračovací škola pro učně
- 1921 – 1952 Zemská hospodářská škola
- 1952 – 1954 Středisko pracujícího dorostu
- 1954 – 1960 Mistrovská škola mechanizační
- 1960 – 1963 Střední zemědělská technická škola (SZTŠ)
- 1963 – 1982 SZTŠ (čtyřleté studium)
- 1982 – 1994 Střední průmyslová škola (čtyřleté studium)
- 1994 – dnes Střední odborná škola (čtyřleté studium)⁹⁶

Odborné vzdělávání ve Strážnici má své **počátky v roce 1883**, kdy bylo ministerským výnosem č. 3674 povoleno zavedení **průmyslové pokračovací školy**. Vedení školy bylo svěřeno Františku Vorálkovi. Škola dosáhla plného rozvoje v roce 1885, kdy se stala významným vzdělávacím ústavem ve Strážnici. Původně škola zabezpečovala odbornou přípravu řemeslníků a pracovníků pro rozvíjející se průmysl ve Strážnici. Škola neměla trvalou budovu, často docházelo k jejímu přemísťování. Teprve v roce 1930 byla postavena budova s cvičnými dílnami (dnešní Dům dětí a mládeže v Radějovské ulici). V této budově setrvalo vyučování do roku 1950. Škola nesla název Živnostenská škola pokračovací, později Základní odborná škola. V době největšího rozmachu do školy docházelo 600 žáků.

Po druhé světové válce se mění požadavky na vzdělávání odborníků. Škola se orientuje na zemědělství a to hlavně se zaměřením na používání mechanizace.⁹⁷

V roce 1921 se ve Strážnici otevírá zemská odborná hospodářská škola. Zásluhy

⁹⁶ *Střední odborná škola Strážnice* [online]. c SOŠ Strážnice [cit. 2011-03-08]. Historie školy. Dostupné z WWW: <<http://www.sosstr.cz/historie/historie.php>>.

⁹⁷ Sborník *Odborné školství ve Strážnici 110 let*. 1995, str. 5.

na tom nesl tehdejší starosta města Emanuel Pištělka a dále předseda Sokola a Besedy JUDr. Jaroslav Koutecký. Josef Nečas byl jmenován prvním správcem školy, později ředitelem. Učitelský sbor vytvořili Josef Nečas, odborný učitel ing. Karel Siegel a zahradník V. Falešník.⁹⁸ Vyučování začalo 20. ledna 1921 v budově staré židovské školy v dnešní Bzenecké ulici. Do prvního ročníku se přihlásilo 17 žáků, z toho sedm ze Strážnice. Školní rok začínal 1. listopadu a 30. dubna končil. Přes vegetační období byli žáci na praxi na hospodářstvích svých otců (škola byla někdy označována jako „zimní“). Přes toto období dostávali žáci od školy různé úkoly a pokusy (např. ověřování účinnosti mořidel) a učitelé výsledky pokusů kontrolovali.⁹⁹ V roce 1923 se do prvního ročníku zapsalo přes 50 žáků. Pro tento počet byla budova školy nedostačující. Rozhodlo se o vybudování nové školy. Stavba začala v roce 1924 v dnešní Skácelově ulici (budova dnešní Střední odborné školy). V roce 1926 byla budova školy slavnostně otevřena.¹⁰⁰ Otevření školy se stalo svátkem zemědělců celého okresu, oslav se zúčastnily tisíce lidí nejen z okolí, ale i z Čech a ze zahraničí. Slavnost byla spojena s výstavou děl umělců zdejšího kraje Joži a Franty Uprky a Antoše Frolky. Oslavy provázely vystoupení lidových hudebníků a zpěváků z celého Slovácka. Do roku 1939 školou prošlo 327 absolventů. Fašistická okupace a druhá světová válka silně omezila činnost školy. Po osvobození se chod školy pozvolna obnovoval.

Padesátá léta přinesla nový směr odborného školství ve Strážnici. Z popudu ministerstva školství vzniklo v roce 1950 jako první v naší republice středisko pro výchovu učňů ÚMEZ (Ústředí pro mechanizaci zemědělství) pro obory opravář zemědělských strojů, opravář traktorů a automobilů. Škola se více zaměřila na praktickou stránku vzdělávání. Vedení školy bylo v dnešní Skácelově ulici, praxi žáci získávali v krajské opravně zemědělských strojů. Teoretickou výuku samostatně zabezpečovala Základní odborná škola v Radějovské ulici. V návaznosti na ÚMEZ **vzniká v roce 1951 Středisko pracujícího dorostu** (dále SPD), kdy došlo ke splynutí Základní odborné školy a Hospodářské školy.

⁹⁸ KREJČÍ, K. Sborník k 50. Výročí zemědělského školství ve Strážnici. 1973, str. 18.

⁹⁹ GAJDA, F. Sborník *Odborné školství ve Strážnici 110 let*. 1995, str. 15.

¹⁰⁰ KREJČÍ, K. Sborník k 50. Výročí zemědělského školství ve Strážnici. 1973, str. 18.

V roce 1954 byla do Strážnice převedena Zemědělská mistrovská škola oboru mechanizačního z Prostějova a částečně i z Tachova. Učni ze SPD byli převedeni do Mohelnice a Krnova. V roce 1957 začala výstavba nových dílen pro praktickou výuku. **V roce 1960 škola přechází na Střední zemědělskou technickou školu** oboru mechanizačního (SZTŠ). Nástavbové studium (jako dvouletá forma studia) bylo zahájeno ve školním roce 1960/61. Žáci navazovali na tříletý učební obor opravář zemědělských strojů. Škola také zajišťovala jednoletou přípravu odborníků zemědělských podniků. V roce 1963 bylo zřízeno čtyřleté denní studium, které pokračuje do současné doby. O rok později bylo zahájeno i studium dálkové. V roce 1971 bylo zavedeno pomaturitní studium. Všechny uvedené formy studia připravovaly absolventy pro práci s mechanizačními prostředky v zemědělské výrobě, obchodních organizacích i ve výrobních podnicích zemědělských strojů, traktorů a automobilů.¹⁰¹ V roce 1977 probíhala praktická výuka v dílnách, které byly upraveny tak, že každá skupina žáků (6-8 žáků) měla pro praktický výcvik svou dílnu. Tato dílna byla zařízena tak, aby každý žák mohl samostatně pracovat na přiděleném stroji nebo jiném zařízení. Pro strojní obrábění zde byla soustružna, kovárna, frézovna, brusírna a řada dalších samostatných cvičeben. Škola zabezpečovala i mimoškolní činnosti, převážně v podobě různých kroužků, jako je kroužek hudební, literárně-dramatický, fotografický, střelecký, technický, radiotechnický a kroužky sportovní.¹⁰² Potřeby regionu okresu Hodonín si vyžádaly v roce 1982 otevření studijního oboru strojírenství, připravující odborníky pro strojírenské podniky. **Od školního roku 1982/83 škola nese název Střední průmyslová škola.** V roce 1992 je zaveden obor technická administrativa, vhodný převážně pro dívky a **v roce 1994** je zahájena výuka dalšího nového oboru silniční doprava – provoz a údržba vozidel. Nyní škola změnila svůj název na **Střední odbornou školu.** V roce 1995 škola měla otevřené tyto studijní obory – studijní obor mechanizace a služby, dále silniční doprava se zaměřením na provoz a údržbu vozidel, studijní obor strojírenství a posledním oborem je technická administrativa. Všechny uvedené obory byly ukončeny maturitní zkouškou. Areál školy zabezpečoval jak teoretickou tak praktickou výuku. Bylo zde 10 základních učeben a

¹⁰¹ Sborník *Odborné školství ve Strážnici 110 let.* 1995, str. 6-7.

¹⁰² Sborník k 25. *Výročí mechanizačního oboru ve Strážnici: 55. výročí zemědělského školství.* 1977, str. 24-27.

pět speciálních pro výuku výpočetní techniky, psaní na stroji, kreslení, výuku chemie a elektrotechniky. Praktickou výuku zabezpečovaly samostatné objekty v areálu školy.¹⁰³

V současnosti škola zajišťuje střední vzdělání s maturitní zkouškou. Otevřeny jsou dva studijní obory – strojírenství a technické lyceum. Výuka strojírenství probíhá od roku 1982. Tento obor je zaměřen na počítačovou grafiku. Obor technické lyceum byl otevřen v roce 2001 a zaměřuje se na informační technologie a design.¹⁰⁴ Ve školním roce 2010/2011 má škola 30 pedagogických pracovníků. Ředitelem školy je Mgr. Josef Gazdík. Součástí areálu školy jsou dílny pro praktickou výuku, tělocvična a ubytovací zařízení hotelového typu s jídelnou (Interstudent).¹⁰⁵ Od roku 2000 areál školy prochází úpravami. První velkou a náročnou prací byla úprava fasády v souladu s původní, z roku 1926, kdy byla budova školy postavena. Pak přišla na řadu střecha, oprava tělocvičny, zateplování, rekonstrukce školní kuchyně a nově rekonstruovaný pavilon ICT.¹⁰⁶ Žáci mají bezplatný přístup na Internet a možnost zúčastnit se lyžařského nebo cyklistického kurzu. Škola je zapojena do celostátního projektu Recyklohraní. Každý měsíc jsou vyhlašovány různé tematické úkoly (kvízy, literární práce, výtvarné či fotografické projekty) a za jejich splnění jsou škole přidělovány body. Tyto body může škola proměnit v internetovém katalogu Recyklohraní za různé pomůcky, společenské hry, výtvarné nebo sportovní potřeby. Cílem projektu je naučit žáky správnému třídění odpadů, nakládání s bateriemi a vysloužilým elektrozařízením. V květnu 2009 SOŠ Strážnice splnila podmínky a byla přijata do programu Autodesk Academia pro strojírenství. Tento program přináší škole i studentům celou řadu výhod (slevy při nákupu učebnic, sdílení výukových materiálů, zajišťuje technickou podporu apod.). Škola získala možnost udílet celosvětově platný Autodesk Certificate of Completion prostřednictvím Computer agency o. p. s. Další certifikát, který škola zajišťuje má název European computer driving licence (ECDL). Úspěšní absolventi získají doklad

¹⁰³ Sborník *Odborné školství ve Strážnici 110 let*. 1995, str. 7-13.

¹⁰⁴ GAZDÍK, J. Střední odborná škola Strážnice. *Strážničan*. 2011, č. 1, s. 15.

¹⁰⁵ *Střední odborná škola Strážnice* [online]. c SOŠ Strážnice [cit. 2011-03-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.sosstr.cz/>>.

¹⁰⁶ GAZDÍK, J. Střední odborná škola Strážnice. *Strážničan*. 2011, č. 1, s. 15.

o dosažení mezinárodně uznávané kvalifikace pro práci s počítačem – ECDL Certifikát. Ten je v rámci států Evropské unie používán jako standard základní počítačové vzdělanosti.¹⁰⁷

4. 2 Střední odborná škola oděvní a Střední odborné učiliště

Chronologie SOŠ a SOU Strážnice:

- **1956 – 1988 Závodní učňovská škola**
- **1988 – 1996 Střední odborné učiliště**
- **1996 – 2004 Střední odborné učiliště oděvní a Učiliště**
- **2004 – dnes Střední odborná škola oděvní a Střední odborné učiliště**

Vznik oděvního školství ve Strážnici byl vyvolán potřebou kvalifikovaných pracovníků pro oděvní podnik Šohaj Strážnice (1949) a jiných výrobců prádla a konfekce v regionu. **V roce 1956 zřizuje podnik svou Závodní učňovskou školu** s výukou dvouletého učebního oboru Švadlena. Do té doby probíhala pouze jednoletá příprava švadlen v jihočeských Klatovech.¹⁰⁸ Teoretickou výuku zajišťovalo odborné učiliště v Hodoníně. **V roce 1988** bylo do Strážnice přemístěno ředitelství a vzniká **Střední odborné učiliště**. Stávající materiální podmínky byly pro výuku nevyhovující a tak v říjnu 1992 byla zahájena nákladná rekonstrukce a nadstavba objektu dílen. V červenci roku 1994 byla rekonstrukce dokončena a tím se teoretická i praktická výuka soustředila do jednoho objektu.¹⁰⁹ Získáním nových učeben teoretického vyučování v Uprkově ulici (dnešní budova školy) se vytvořily základní podmínky rozvoje moderní školy. Byly zavedeny nové nastavbové studijní obory – Podnikání v oborech, které navazují na předchozí vyučení. **V roce 1996** byly pořízeny nové šicí stroje, nová žehlicí technika a zřízena stříhárna. Začala nová éra výpočetních konstrukčních systémů a jejich praktické využití ve výuce. Vytvářela se nová koncepce vyučovaných učebních a studijních oborů. Po zavedení prvního

¹⁰⁷ *Střední odborná škola Strážnice* [online]. c SOŠ Strážnice [cit. 2011-03-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.sosstr.cz/>>.

¹⁰⁸ *SOŠ oděvní a SOU Strážnice* [online]. 01. 01. 2000 [cit. 2011-03-11]. Historie školy. Dostupné z WWW: <<http://www.sosstraznice.cz/o-skole/historie-skoly.html>>.

¹⁰⁹ Sborník *Odborné školství ve Strážnici 110 let*. 1995, str. 19.

studijního čtyřletého oboru Operátor oděvní výroby se zaměřením na oděvní výrobu škola přijímá nový název **Střední odborné učiliště oděvní a Učiliště**. Od roku 1999 má škola svou novou tělocvičnu. **V roce 2004** škola znovu mění název a to na **Střední odbornou školu oděvní a Střední odborné učiliště** a zavádí nové studijní obory – Oděvnictví a Aranžér.¹¹⁰

Od 1. září 2006 škola začala vyučovat i obory uměleckého směr – Modelářství a návrhářství oděvů. Od školního roku 2009/2010 přibývá další obor – Grafický design. Tím došlo k završení koncepce školy, která se nově zaměřuje na design oděvů, design interiérů a grafický design. V současné době je ředitelkou školy Ing. Petra Fialová a pedagogický sbor tvoří celkem 35 učitelů. Škola poskytuje vzdělání v oblastech uměleckého grafického a oděvního designu, propagační tvorby, oděvnictví, aranžování, podnikání a služeb. Škola je členem Asociace škol s výtvarnými a uměleckořemeslnými obory ČR, Asociace oděvních a textilních škol ČR a Asociace Aranžérů ČR. Škola získala Zlatý diplom kvality od Asociace textilního – oděvního – kožedělného průmyslu ČR. V Areálu školy se nachází prostorné ateliéry, dílny, učebny, informační centrum, tělocvična s posilovnou a jídelna. Škola dosahuje významných úspěchů především v oblasti modelové tvorby a oděvního designu, tradiční se staly úspěchy školy v celorepublikové soutěži studentských projektů „Středoškolská odborná činnost“. V roce 2006 postoupily studentky až do mezinárodní nadstavby této soutěže v americkém Indianpolis. V oblasti modelové tvorby se škola účastní celé řady módních přehlídek.¹¹¹

4. 3 Střední odborné učiliště zemědělské

Zemědělské odborné učiliště bylo ve Strážnici zřízeno v roce 1960. Zaveden byl dvouletý učební obor pěstitel-chovatel a nástavbový třetí ročník s názvem zemědělec mechanizátor, zaměřený na výcvik kvalifikovaných traktoristů. Učiliště bylo původně umístěno v budově bývalé klášterní školy, kde pro vzdělávání učňů nebyly

¹¹⁰ *SOŠ oděvní a SOU Strážnice* [online]. 01. 01. 2000 [cit. 2011-03-11]. Historie školy. Dostupné z WWW: <<http://www.sosostraznice.cz/o-skole/historie-skoly.html>>.

¹¹¹ *SOŠ oděvní a SOU Strážnice* [online]. 01. 01. 2000 [cit. 2011-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.sosostraznice.cz/>>.

dobré podmínky. V době zahájení činnosti mělo učiliště 6 tříd a 152 učňů. Správou a řízením školy byl pověřen Jaroslav Běťák. Ve školním roce 1961/62 získala škola novou budovu (budova dnešní pošty a soukromé střední odborné školy na Náměstí svobody) a začala přestavba učiliště. Ve školním roce 1962/63 byl zaveden nový učební obor zemědělec mechanizátor, který byl zaměřen na strojovou práci v rostlinné a živočišné výrobě. Již ve druhém ročníku učni skládali zkoušky na traktor a v nástavbovém třetím ročníku se zaměřili na hlubší znalosti pro obsluhu kombajnů a složitějších mechanizačních prostředků. V tomto roce škola měla celkem 160 učňů. Dne 1. srpna 1963 byl ředitelem učiliště jmenován Jan Matyáš. Od roku 1964 dochází ke sloučení učiliště s učilištěm v Hodoníně. Ve školním roce 1966/67 byl do funkce ředitele školy jmenován Ing. František Škarecký. V tomto roce bylo ve škole celkem 127 učňů a škola získala prostory garáží v areálu školy, kde se zčásti vytvořily dílny pro kovoobor. V roce 1969/70 bylo strážnické učiliště vyhodnoceno jako nejlepší učiliště v kraji a byla dokončena výstavba svářovny. V roce 1971/72 odešel tehdejší ředitel školy Ing. František Škarecký ze zdravotních důvodů do částečného invalidního důchodu a na jeho místo nastoupil Ing. Otakar Kalina. O rok později mělo učiliště celkem osm tříd a 173 žáků, učiliště se začalo zaměřovat na nový tříletý obor traktorista mechanizátor.¹¹²

Dne 1. září 1994 došlo ke sloučení učiliště se SOUZe ve Veselí nad Moravou. Ředitelství se stěhuje do Veselí nad Moravou a Strážnice působí jako odloučené pracoviště. V roce 1995 se žáci zaměřovali na mechanizaci rostlinné výroby, provoz služeb pro domácnost, zemědělskou výrobu, přípravu dělníků technických služeb a pro dívky zde byl obor zemědělec-hospodyňka.¹¹³ Škola působila ve Strážnici do roku 2000. V roce 2001 se do budovy školy stěhuje soukromá střední odborná škola.

4. 4 Střední škola hotelová, služeb a Veřejnosprávní akademie, s.r.o.

Tato soukromá střední odborná škola je nejmladší školou ve Strážnici. V letošním roce slaví desáté výročí svého založení. Škola zajišťuje tyto studijní obory – ekonomika podnikání, hotelnictví, kosmetické služby, kadeřník, kuchař-číšník, veřejnoprávní akademie a nástavbové studium. Obory poskytují vzdělání především těm lidem, kteří chtějí provozovat samostatně živnost, podnikat nebo pracovat ve

¹¹² KALINA, O. Sborník k 50. výročí zemědělského školství ve Strážnici. 1973, str. 22-23

¹¹³ Sborník *Odborné školství ve Strážnici 110 let.* 1995, str. 19

sféře drobného a středního podnikání, případně pokračovat ve studiu na vyšších odborných či vysokých školách. Ředitelkou školy je Ing. Beáta Kuchyňková a pedagogický sbor tvoří 10 učitelů. Škola je zapojená do projektu UNIV 2 KRAJE.¹¹⁴ Projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR. Cílem projektu je proměna středních (především odborných škola) v otevřené instituce, snaží se naplňovat koncept celoživotního učení. Školy zapojené do tohoto projektu mají spolupracovat se zaměstnavateli a tím se zajišťuje lepší uplatnění absolventů na trhu práce.¹¹⁵

¹¹⁴ *Střední škola hotelová, služeb a Veřejnosprávní akademie, s. r. o.* [online]. c 2001 [cit. 2011-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.hs-straznice.cz/>>.

¹¹⁵ *Školy – centra celoživotního učení* [online]. c 2008 [cit. 2011-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.nuov.cz/univ2k/projekt/>>.

5. Metodické využití práce ve výuce

Nejvhodnější využití bakalářské práce by bylo ve výuce studentů Purkyňova gymnázia ve Strážnici, neboť nejobsáhlejší část mé práce se věnuje právě této škole. Žáci si pomocí projektového vyučování rozšíří vědomosti o historii školy, kterou navštěvují, a historickém vývoji Strážnice. Metodický list lze využít jako zpětnou vazbu v hodinách občanské výuky, dějepisu či na konci projektu. Projekt by byl realizován exkurzí do Městského muzea Strážnice, kde by proběhl výklad na téma historie města, spojený s prohlídkou historických předmětů, které odráží vývoj města. Projektová část, týkající se historie gymnázia, by proběhla v budově školy. Nejdříve by proběhla prezentace na téma historie školy. V druhé fázi by se žáci rozdělili do skupin a každá skupina by zpracovávala jednotlivá období, kterými gymnázium ve svém vývoji procházelo. Závěrem by byla prezentace jednotlivých skupin, která by utvořila celkový náhled na historii školy. Po uskutečnění obou projektových částí (historie města a historie školy) by byl žákům předložen pracovní list, který prověří jejich získané znalosti. Pracovní list bude obsahovat kontrolní otázky týkající se informací, které se žáci dozvěděli a sami vybádali během projektové výuky.

Pracovní list

1. část – exkurze do Městského muzea Strážnice

1) Z kterého roku pochází nejstarší písemná zmínka o Strážnici?

.....

2) Jak vznikl název města Strážnice?

.....

3) Které panské rody vlastnily město?

.....

4) Jaké bylo nejstarší řemeslnické „bratrstvo“ ve Strážnici?

.....

5) Kdo stál v čele městské samosprávy v osmdesátých letech 15. století?

.....

6) Za Jana III. ze Žerotína byly hlavní přístupové cesty do města chráněny mohutnými branami s polokruhovými baštami. Jak se tyto brány nazývají?

.....

7) Které architektonické památky byly vybudovány nebo obnoveny v průběhu 18. století?

.....

2. část – historie gymnázia

1) V roce 1577 byly dány základy jedné školské instituce, na kterou později navázalo piaristické gymnázium. O kterou instituci se jedná?

.....

2) Jaké předměty se vyučovaly na nižší škole piaristické?

.....

3) Jaké budovy tvořily strážnickou piaristickou kolej?

.....

3) Co je „calculi“?

.....

4) S podporou kterého olomouckého arcibiskupa se znovuzřídilo české gymnázium ve Strážnici?

.....

5) Vyjmenuj některé povinné předměty, které se vyučovaly na gymnáziu v první polovině 20. století (alespoň 3)?

.....

6) Proč byl úředními zásahy neustále snižován počet studentů za druhé světové války?

.....

7) Co bylo vloženo do schránky za pamětní deskou obnovenou k 70. výročí trvání školy roku 1967?

.....

8) Na počest které významné osobnosti nese škola název a čím se tento člověk proslavil? Vyjmenuj některé další významné osobnosti spjaté s historií gymnázia (alespoň 3).

.....

.....

.....

.....

Závěr

Vzdělání a výchova mladých lidí hrály ve Strážnici tradičně významnou roli. Počátky středního školství ve městě se odvíjejí od 2. poloviny 16. století, kdy zde začala vyvíjet činnost škola Jednoty bratrské. Období rozkvětu bratrské školy bylo úzce spjato s érou pánů z Žerotína, kteří sboru Jednoty bratrské a její škole poskytovali štědrú podporu. Vyšší bratrská škola zdárně vyvíjela svoji činnost v letech 1577-1628. Aktivity Vyšší bratrské školy měly zásadní vliv na rozvoj vzdělanosti obyvatel nejen ve Strážnici, ale i v širším okolí. Na této škole studoval i mladý Jan Amos Komenský (v letech 1604-1605), který ve městě žil u své tety Zuzany Komněnské. Úspěšnou činnost Vyšší bratrské školy však ukončily události pobělohorské doby. Po převzetí strážnického panství rodem Magnisů byla bratrská škola zrušena. Silný rekatolizační tlak byl spojen s příchodem řádu piaristů. Ti otevřeli v roce 1634 nižší školu i latinskou vyšší školu – gymnázium. Piaristické gymnázium poskytovalo kvalitní vzdělání následujících 250 let. Se strážnickým piaristickým gymnáziem doby 19. století bylo spojeno působení dvou významných osobností české společnosti. V letech 1805-1806 na piaristickém gymnáziu vyučoval Jan Evangelista Purkyně, jako student zdejší školu navštěvoval v letech 1864-1865 Tomáš Garrigue Masaryk. V roce 1874 bylo piaristické gymnázium transformováno na státní nižší německé gymnázium, které však v této podobě fungovalo pouze krátce. Státní české gymnázium, které přes řadu změn a peripetií 20. století trvá do dnešních dnů (Purkyňovo gymnázium Strážnice), bylo zřízeno v roce 1897.

Střední odborné školství ve Strážnici má své počátky v roce 1883. Tehdy došlo ke zřízení pokračovací školy pro učně, která zabezpečovala odbornou přípravu řemeslníků a pracovníků pro rozvíjející se průmysl ve Strážnici. Na její vzdělávací činnost navázala roku 1921 nově zřízená zemská hospodářská škola. Poválečná doba pak přinesla změny v orientaci školy zaměřenou na výuku zemědělské techniky a mechanizace. Toto zaměření nejstarší odborné školy ve Strážnici pak trvalo až do počátku 90. let. Na tradici této odborné školy navazuje dnešní Střední odborná škola Strážnice. Preferované zaměření školství na zemědělskou techniku se projevilo ve Strážnici zřízením další samostatné odborné školy v roce 1960, kdy vzniklo Střední odborné učiliště zemědělské. Zavedenou odbornou školou s dlouholetou tradicí je v současnosti Střední odborná škola oděvní (a Střední odborné učiliště). Počátky oděvního odborného školství sahají do roku 1956. Tehdy vznikla závodní učňovská

škola oděvního podniku Šohaj, což bylo vyvoláno potřebou kvalifikovaných pracovníků pro oděvní podnik Šohaj Strážnice (1949) a dalších výrobců prádla a konfekce v regionu. Tato tradiční škola patří v současnosti k nejkvalitnějším odborným školám textilního průmyslu u nás.

Cílem bakalářské práce bylo zmapovat historii středního školství ve Strážnici. Tento cíl byl naplněn. Střední odborné školy ve Strážnici jsou poměrně mladé vzdělávací instituce, nemají vlastní kroniky a podrobnější rozpracování jejich historického vývoje by bylo špatně realizovatelné. Místní gymnázium je naopak škola s bohatou historií, ale toto téma je již podrobně zpracováno v knize Mgr. Ludmily Mrkvové, profesorky strážnického gymnázia. Tuto bakalářskou práci bych mohla využít ve své budoucí pedagogické praxi v rámci projektové výuky zaměřené na historii města nebo samotného gymnázia.

Seznam použité literatury a pramenů

Použitá literatura:

Další odborné školství ve Strážnici. In *Odborné školství ve Strážnici 110 let*. Strážnice: [s.n.], 1995, 41 s.

GAJDA, F.: Ze vzpomínek absolventů. In *Odborné školství ve Strážnici 110 let*. Strážnice : [s.n.], 1995, 41 s.

HAŠKOVEC, V., MÜLLER, O., TATÍČKOVÁ, I.: *Galerie géniů : 200 osobností českých dějin : věda, politika, kultura*. Vyd. 3., Praha: Albatros, 2005, 413 s., ISBN 80-00-01600-1.

Historie školy : vývoj od vzniku až po současnost. In *25. Výročí mechanizačního oboru ve Strážnici : 55. výročí zemědělského školství*. Strážnice : SZTŠ, 1977, 35 s.

KALINA, O.: 10 let ZOU Strážnice. In *50. Výročí zemědělského školství ve Strážnici*. Strážnice : SZTŠ a ZOU, 1973, 70 s.

KREJČÍ, K.: Z historie zemědělského školství ve Strážnici. In *50. Výročí zemědělského školství ve Strážnici*. Strážnice : SZTŠ a ZOU, 1973, 70 s.

MRKVOVÁ, L.: *Vyšší bratrské školství a strážnické gymnázium*. Vyd. 1., Strážnice: Občanské sdružení při Purkyňově gymnáziu, 2007, 296 s.

PAJER, J. a kol.: *Strážnice: Kapitoly z dějin města*. Strážnice : [s.n.], 2002, 495 s., ISBN 80-900300-7-5.

SKÁCEL, J.: *Čtení o Strážnici*. Strážnice: Muzejní spolek a město Strážnice, 1999, 236 s.

STUDNIČKA, A.: Sto let budovy Purkyňova gymnázia ve Strážnici. In *100. Výročí budovy Purkyňova gymnázia ve Strážnici*. Strážnice : [s.n.], 1999, 92 s.

Z historie odborného školství ve Strážnici. In *Odborné školství ve Strážnici 110 let*. Strážnice : [s.n.], 1995, 41 s.

Prameny:

Archiv gymnázia:

Ježek E.: Z počátků piaristické koleje ve Strážnici. XXVIII. výroční zpráva státního československého reálného gymnázia ve Strážnici, str. 9. Strážnice 1932.

Kronika Purkyňova gymnázia Strážnice, (autorka L. Mrkvová) 1998-2011.

Internetové zdroje:

Ekoškola : Purkyňovo gymnázium Strážnice [online]. c 2011 [cit. 2011-03-03]. O nás. Dostupné z WWW: <<http://www.pgs-eko.tym.cz/o-nas.php>>.

Mikroregion Strážnicko [online]. 2007/2008 [cit. 2011-04-06]. Dostupné z WWW: <<http://www.straznicko.cz/>>.

Purkyňovo gymnázium Strážnice [online]. c 1999-2006 [cit. 2011-03-03]. Dostupné z WWW: <<http://www.gys.cz/>>.

SOS oděvní a SOU Strážnice [online]. 01. 01. 2000 [cit. 2011-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.sosostraznice.cz/>>.

Střední odborná škola Strážnice [online]. c SOS Strážnice [cit. 2011-03-09]. Dostupné z WWW: <<http://www.sosstr.cz/>>.

Střední škola hotelová, služeb a Veřejnosprávní akademie, s. r. o. [online]. c 2001 [cit. 2011-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.hs-straznice.cz/>>.

Školy – centra celoživotního učení [online]. c 2008 [cit. 2011-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.nuov.cz/univ2k/projekt/>>.

VRATISLAVSKÝ, I. *Městské muzeum Strážnice* [online]. c 2008 [cit. 2011-03-23]. Stručná historie Strážnice. Dostupné z WWW: <<http://www.muzeum-straznice.webnode.cz/strucna-historie-straznice/>>.

Přílohy

Seznam příloh:

1. Vysvědčení Josefa Cigánka z piaristického gymnázia z roku 1799
2. Vysvědčení ze státního nižšího německého gymnázia z roku 1877
3. Maturitní tablo - první abiturienti českého gymnázia v roce 1905
4. Maturitní tablo - abiturienti českého gymnázia v roce 1942
5. Budova gymnázia 70. léta 20. století
6. Zemská hospodářská škola 1926 (dnešní SOŠ Strážnice)
7. Specializovaná učebna Zemské hospodářské školy (dnešní SOŠ Strážnice)
8. Budova Střední odborné školy oděvní a Středního odborného učiliště (SOŠ oděvní a SOU)
9. Dílny SOŠ oděvní a SOU
10. Módní přehlídka ve Veselí nad Moravou 26. 2. 2010
11. Budova soukromé hotelové školy

Ciganer Josephus Noravius Straznicensis liber a solutione
 in caesareo-regio Gymnasio Straznicensi *ellectio Grammatica*
 semestrale *Secundum* eam operam dedit, ut post tentamen
 In diligentia } *primam*
 — litteris } *primam*
 — moribus } *eminentem*
 In quorum fidem has litteras pro more signatas, et subscriptas
 ei dedimus.

Straznicii die *12. Octob.* anno *1799.*

Subscripsit Janhofer
 Praefectus Gymnasii.

Josephus Noravius
 Professor.

Obr.1: Vysvědčení Josefa Cigánka z piaristického gymnázia z roku 1799 (archiv gymnázia)

Gymnasial-Beugnis.

Blumenschein Johann aus Strassnitz im Kreis, Mählen

Schüler der *ersten* Classe am k. k. Staats-Untergymnasium in *Strassnitz*
erhält hiermit über das *zweite* Semester des Schuljahres 1877/78 ein Beugnis der
ersten Classe und ist unter 18 locirten Schülern der *1ten*.

Sittliches Betragen *ausgezeichnet*
Fleiß *ausgezeichnet*

Leistungen in den einzelnen Unterrichtsgegenständen:

Religionslehre.....	<i>vorzüglich</i>	<i>S. Vitek</i>
Lateinische Sprache.....	<i>genügend</i>	<i>J. J. Director</i>
Griechische Sprache.....	<i>0</i>	
Deutsche Sprache.....	<i>befriedigend</i>	<i>M. Cambal</i>
Geschichte und Geographie.....	<i>befriedigend</i>	<i>J. J. Wimmel</i>
Mathematik.....	<i>lobenswerth</i>	<i>J. J. Biesch</i>
Naturwissenschaften.....	<i>lobenswerth</i>	
Philosophische Propädeutik.....	<i>0</i>	
Französische Sprache.....	<i>0</i>	
Zeichnen.....	<i>0</i>	
Böhmische Sprache.....	<i>lobenswerth</i>	<i>M. Cambal</i>
Stenographie.....	<i>0</i>	
Gesang.....	<i>0</i>	
Turnen.....	<i>genügend</i>	<i>J. J. Biesch</i>
Kalligraphie.....	<i>genügend</i>	

Äußere Form der schriftlichen Arbeiten *mindestens befriedigend*

Zahl der veräumten Lehrstunden *0*, davon nicht entschuldigt *0*

Strassnitz den *15. Juli* 1877.

Der Director des k. k. Gymnasiums:

O. Kotsch

M. Cambal
Classenverband.

Obr.2: Vysvědčení ze státního nižšího německého gymnázia z roku 1877 (archiv gymnázia)

Obr.3: První abiturienti českého gymnázia v roce 1905 (archiv gymnázia)

Obr.4: Abiturienti českého gymnázia v roce 1942 (archiv gymnázia)

Obr.5: Budova gymnázia 70. léta 20. století (archiv gymnázia)

Obr.6: Zemská hospodářská škola 1926 (*Střední odborná škola Strážnice* [online]. c SOŠ Strážnice [cit. 2011-03-09]. Dostupné z WWW: <http://www.sosstr.cz/>)

Obr.7: Specializovaná učebna Zemské hospodářské školy (*Střední odborná škola Strážnice* [online]. c SOŠ Strážnice [cit. 2011-03-09]. Dostupné z WWW: <http://www.sosstr.cz/>)

Obr.8: Budova SOŠ Oděvní a SOU (*SOŠ oděvní a SOU Strážnice* [online]. 01. 01. 2000 [cit. 2011-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.sosostraznice.cz/>>.)

Obr.9: Dílny SOŠ oděvní a SOU (*SOŠ oděvní a SOU Strážnice* [online]. 01. 01. 2000 [cit. 2011-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.sosostraznice.cz/>>.)

Obr.10: Módní přehlídka ve Veselí nad Moravou 26. 2. 2010 (*SOŠ oděvní a SOU Strážnice* [online]. 01. 01. 2000 [cit. 2011-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.sosostraznice.cz/>>.)

Obr.11: Budova soukromé hotelové školy (*Střední škola hotelová, služeb a Veřejnosprávní akademie, s. r. o.* [online]. c 2001 [cit. 2011-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.hs-straznice.cz/>>.)

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Romana Staňková
Katedra:	Společenských věd
Vedoucí práce:	PhDr. Pavel Kopeček
Rok obhajoby:	2011

Název práce:	Historie středního školství ve Strážnici se zaměřením na dějiny místního gymnázia
Název v angličtině:	History of secondary education in Strážnice with a view to the history of the local grammar school
Anotace práce:	Práce se zabývá popisem historického vývoje středního školství ve Strážnici. Konkrétně Vyšší bratrskou školou, strážnickým gymnáziem, Střední odbornou školou, Střední odbornou školou oděvní a Středním odborným učilištěm, zemědělským učilištěm a soukromou hotelovou školou.
Klíčová slova:	Město Strážnice, historie, školství, gymnázium, střední odborná škola, učiliště, soukromá škola.
Anotace v angličtině	The work describes the history of secondary education in Strážnice especially High fraternity school, Grammar school, Vocational school, Vocational school of feshion, Agricultural school and Privat hotel school.
Klíčová slova v angličtině:	The town of Strážnice, history, education, grammar school, vocational school, training college, private school.
Přílohy vázané v práci:	Vysvědčení Josefa Cigánka z piaristického gymnázia z roku 1799, Vysvěčení ze státního nižšího německého gymnázia z roku 1877, maturitní tabla – abiturienti českého gymnázia v roce 1905 a 1942, budova gymnázia – 70. léta 20. století, Zemská hospodářská škola 1926 a její specializovaná učebna, budova SOŠ oděvní a SOU a jejich dílny, módní přehlídka ve Veselí nad Moravou 26. 2. 2010, budova soukromé hotelové školy
Rozsah práce:	57 stran
Jazyk práce:	čeština

